UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sermones prestantissimi viri Ro||berti de Litio: ordinis Minoru[m] sacre theologie professo||ris: pontificis Aquinatis

Caracciolo, Roberto

Lugd., Anno d[omi]ni. M.cccccxiij. vi. no.Maij.

Incipit tractat[us] de beatitudine sanctor[um] cuius sunt sermones. ij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-70607

Visual Library

quid facitis? Cur aīe ſalutē negligit̄. Audite xp̄m dicentē Mat. xvj. Quid prodeſt hoī ſi vniuerſuꝫ mūdū lucret̄: aīe vo ſue detrimētū patiat̄. Aut quā dabit cōmutationē p aīa ſua. Queramus igit̄ illā ſaluare: vt viuat cū xp̄o hic p grām: ⁊ ī futuro p gliam. Amen.

¶ Finit⁹ ē tractat⁹ de īmortalitate aīe

¶ Tabula in ſequentē tractatum.

De beatitudīe ſctōꝝ ꝫ fatuos hoīes q̄ nil credūt de futura vita. Sermo. j.

De gaudijs beatorum ex viſiōe dei: et dotatione corporum: ⁊ loci habitatione. Sermo. ij.

¶ Incipit tractat⁹ de beatitudine ſanctoꝝ cuius ſunt ſermones. ij.

¶ De beatitudine ſanctorū in quo confutat̄ fatuitas hoīm mūdanoꝝ: q̄ non credūt aliquid de vita futura. Ser. j.

MErces veſtra copioſa ē ī celis. Verba ſunt redēptoris nr̄i originaliter Mat. v. c. Tanta eſt quorūdā ſtulticia vt arbitrent̄ nulla eſſe bona preter ea q̄ in p̄nti vita a piiſſimo deo vſibus humanis ꝯcedunt̄. Nil credūt: nil cogitāt: nil deniqꝫ ſperāt de futura celeſtis regni hereditate. Somnium putāt: immo fictionē ⁊ fabulā: qcquid ſm̄ omnē veritatē de ſanctorum beatitudine p̄clamat̄. Vi oēm diligentiaꝫ adhibēt vt corporeis ſentib⁹ in ſuis delectationib⁹ voluptuoſis ſatiſfiat. Aīam vo virtutib⁹: honeſtiſqꝫ moribus inſtruere: ⁊ negligūt: ⁊ cōtēnūt. Propterea equū eſſe cēſui ſi in p̄ſenti ſermone de beatitudine verba fecero. Naꝫ illā cūcti deſiderare debēt q̄ merito p̄ponēda eſt oībus q̄ ab hoīe p̄cio haberi ſolēt. De hac q̄libet iuſt⁹ atqꝫ fidelis aſſerit illō Sapiētie. c. vij. Prepoſui illā regnis ⁊ ſedib⁹: ⁊ diuitias nihil eſſe duxi in cōparatione illius. Nec cōparaui illi lapidē precioſuꝫ: qm̄ omne aurū in cōparatiōe illius arena eſt exigua: ⁊ tāq̄ lutū eſtimabitur argentum in ꝯſpectu illius. Super ſalutem ⁊ ſpēm dilexi eam: ⁊ p̄poſui p luce habere illam: qm̄ inextinguibile eſt lumē illius. Venerūt aūt mihi oīa bona pariter cū illa. Vt igit̄ diſponamus ea q̄ tractaturi ſumus ordine debito: beatitudiniſqꝫ laudes mirificētiſſimas cōplectamur: q̄ copioſa merceꝫ a nr̄o ſaluatore merito nuncupat̄: de ipſa tria myſteria principalia p̄ponemus contemplanda.

Primū d̄r beatitudinis deſideriuꝫ.

Scd̄m beatitudinis ſubiectū.

Tertiū beatitudinis obiectum.

¶ Qꝫ beatitudo eſt bonū qd̄ cuncti deſiderare debent. Caplm̄. j.

PRimū myſteriū cōtēplādū d̄r beatitudinis deſiderium. In quo inducēda eſt cūctoꝝ mēs vt ad beatitudinē dirigat cordis affectū: illamqꝫ virib⁹ totis conentur adipiſci. Nam ⁊ hoc ita pulchre loquitur Seneca ad Lucillū. Ad ſummū inquit bonū: ⁊ p̄poſitū toti⁹ vite tue reſpice. Illi eñ̄ conſentire d̄ꝫ q̄cquid agimus: n̄o peccamus: q: de p̄tibus vite oēs deliberamus: de tota vo nemo deſiderat. Errāt cōſilia nr̄a: q: nō hn̄t quo dirigant̄. Ignoranti quē portū petat: nullus ſinus certus eſt. hec ille.

¶ Sed vt pars iſta lucidior fiat opus eſt vt a tria dubia reſpondeamus.

Primū vtrū hoī ꝯueniat agere propter finem.

Scd̄m vtruꝫ finis humane vite ſit beatitudo.

Tertium vtrū beatitudo ſit bonum deſiderabile.

¶ Ad primū dubiū r̄ndet ſctūs Tho. j. ij. q. j. q actionū q̄ ab hoīe agunt̄: ille ſole p̄prie dicunt̄ humane q̄ ſunt proprie homīs inquātū eſt hō. Differt autē hō ab alijs irrationalib⁹ creaturis in hoc q eſt dn̄s ſuoꝝ actuū: qd̄ fit per rationē ⁊ volūtatē. Ille itaqꝫ actiōes proprie humane dicunt̄ q̄ ex volūtate deliberata procedūt. Alie vo non proprie humane ſunt ſicut dū mouet pedē: vel fricat barbā alijs intentus et ſi

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

militia: lꝫ ſint hoīs iſte actiones ſcd̄e: nō
ſunt ꝓpter finē ex q̄bus hō nec mereri
pōt nec demereri. Sed prime actiones
ad finē ſunt dirigēde. Inq̄t naqꝫ phs
ij. phyſicoꝝ. Finis eſt principiū in ope
rabilib⁹ ab hoīe. Et in. ij. ethicoꝝ aſſe-
rit. Finis oēs opantur. Et iterū in. ij.
phyſicoꝝ. Nō ſolū intelectus: ſed etiā
natura agit ꝓpter finē. Et in. ij. meta
ph. Qui infinitū faciūt auferūt natu-
rā boni. Cū itaqꝫ finis ſit q̄ mouet agē
tem: ⁊ licꝫ in executiōe ſit poſterior: tñ
prior ē in ītētione agētis ⁊ habet rōnē
cauſe: ꝓpterea ad hominē ſpectat vt
agat ꝓpter finē. ¶ Ad ſcd̄m dubiū rñ-
det Ric. in. iiij. diſ. xlix. ꝙ vltim⁹ finis
humane vite eſt beatitudo vt ait Aug.
lib. viij. de ciui. dei. c. iij. Finis boni ap
pellaꝫ quo quiſqꝫ cū ꝑuenerit beatus
eſt. Et idē li. xix. de ciui. dei. Illud eſt fi
nis boni ꝓpter qd̄ appetēda ſunt cete
ra: ipſum aūt ꝓpter ſeipſuꝫ. Et. xxij. li.
de ciui. dei. Finis inq̄t nr̄ eſt ꝑuenire
ad illud regnū cuius nullus finis eſt.
Et apl's ad Ro. vj. Habetis fructū ve-
ſtrū in ſanctificatiōe finē vo vitā eter-
nam. ¶ Sed hic oritur difficultas q̄m
cū beatitudo ſit in ipſo deo: ⁊ beatitu-
do eſt finis humane vite: etiā erit finis
oīm creaturarū. Nā vt inq̄t Dionyſius
in li. de diuinis noībus. De⁹ cōuertit
oīa ad ſeipſuꝫ tāq̄ ad vltimū finē. Ad
qd̄ dicit Tho. j. ij. q. j. ꝙ ſicut colligiꝫ
ex dictis Ariſto. ij. phyſicoꝝ. ⁊. v. meta-
phyſice. Finis dr̄ dupliciter. i. vel eius
terminus a quo. i. ipſa res ī qua ratio
boni inueniꝫ: vl' vſus ſiue adoptio illi⁹
rei. Sicut ſi dicamus ꝙ motus corpo-
ris grauis finis eſt vel locus inferior
vt res: vel hoc qd̄ eſt eſſe ī loco inferio-
ri vt vſus. Et finis auari eſt vel pecu-
nia vt res: vl' poſſeſſio pecunie vt vſus
Si ergo loquamur de vltimo fine hoīs
quātū ad ipſaꝫ rē q̄ ē finis: ſic ī vltimo
fine hoīs oīa creata cōueniūt: q2 deus
eſt vltimus finis hoīs: ⁊ omniū aliarū
rerū. Si aūt loquamur de vltimo fine
hoīs quātum ad cōſecutionē finis: ſic

in fine hoīs nō cōmunicāt creature ir-
rationales. Nā ⁊ hō ⁊ alie creature rō
nales cōſequunꝫ vltimū finē cognoſcē
do ⁊ amādo deū: qd̄ nō compet alijs
creaturis q̄ adipiſcunꝫ vltimū finē in
quātū ꝑticipant aliquā ſimilitudinē
dei ſm̄ ꝙ ſunt vel viuūt vl' etiā cogno
ſcunt ſm̄ inſtinctū nature: lꝫ nō per rō
nē vel intellectū. Ideo magiſter in. j.
di. ij. dicit: Fecit de⁹ creaturā rōnalē vt
ſummū bonū intelligeret: intelligēdo
amaret: amādo poſſideret: ⁊ poſſidēdo
frueretur. Quare vt Aug. docet in lib.
lxxxiij. q. Nō cadit in aliqua rōne carē-
tia vt btā ſint. ¶ Tertiuꝫ dubium fuit
vtrū beatitudo ſit bonū deſiderabile.
Et poſſet quis arguere ꝙ nō. Naꝫ nul
luꝫ bonū incognituꝫ eſt deſiderabile:
Hoc pꝫ q2 bonū apprehēſum eſt obie-
ctuꝫ appetitus: vt inq̄t Ariſt. in. iij. de
aīa. Ideo Aug. li. x. de trini. c. j. ait: Fir
miſſime nouimus amari niſi nota nō
poſſe. Sed beatitudo eſt bonum inco
gnitū: ergo nō eſt bonū deſiderabile.
Philoſophi quidē multū ſubtiliter ela
borarunt vt de beatitudine ac ſummo
bono cognitionem inuenirent. Et vt
Lactātius ſcribit in principio primi li-
bri diuinarū inſtitu. Neqꝫ adepti ſunt
qd̄ volebāt: ⁊ operam ſil' atqꝫ induſtriaꝫ
perdiderūt. Hoc iō dixit: q2 vt recitat
Aug. li. xix. de. ci. dei. c. j. Marc⁹ varro
notauit ducētas octogintaocto falſas
opiniones de btitudine q̄s phi ſuo in
genio adinuenerūt Aug. etiā in. xiij. de
tri. c. iiij. aſſerit quoſdā poſuiſſe beati-
tudinē in voluptate corporis: quoſdā
in voluptate animi: quoſdā in alijs re-
bus puta in diuitijs vel honoribus et
hmōi. vt etiam ſcribit Ariſt. in. j. ethi.
De his ad hoc ita loquiꝫ Lactā. li. iij.
diuinarū inſti. Epicur⁹ ſummū bonuꝫ
in volūtate animi eſſe cēſet. Ariſtipp⁹
in volūtate corporis. Caliphon ⁊ Di-
nomachus cirenaici honeſtatē cū volu
ptate iūxerūt. Diodor⁹ in ꝑuatiōe do-
loris ſummū bonū poſuit. Hiero. ī nō
dolēdo. Peripathetici aūt ī bonis aī

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

mi ⁊ corporis ⁊ fortune. cyrilli ſummū bonū eſt ſciā zenonis cū natura cōgruenter viuere. Quorūdā ſtoicoꝝ virtutē ſequi Ariſto. in honeſtate ac v̓tute ſummū bonū collocauit. hec ille. Sꝫ. J. de Epicuro ita ſequiť: Epicuri diſciplina multo celebrior ſemꝑ fuit quā ceteroꝝ nō q: veri aliqđ afferret: ſed q: multos ad popalare nomē voluptatis inuitat Nemo em̄ nō ī vitia ꝓnus ē. Propterea vt ad ſe multitudinē contrahat appoſita ſingulis q̇buſcꝫ moribꝰ loquiť: Deſidioſum vetat lr̄as diſcere. Auarū populari largitione liberat. Ignauū prohibet accedere ad rēpublicā: pigrū exercere timidū militare. Cōſtat itaqꝫ ex his quā erronea fuerit phoꝝ mens circa beatitudinē agnoſcēdā. Sed propter illos adhuc cōfirmare poſſumus ꝙ beatitudo nō eſt cognoſcibilis ꝑ verba pau. q. j. ad Coꝛ. c. ij. ait: Oculꝰ nō vidit nec auris audiuit nec ī coꝛ hoīs aſcēdit q̄ ꝑparauit deꝰ his q̇ diligūt illam. Sed iſta de beatitudine ſic paulus locutꝰ eſt. Ergo tale bonū ē quod a nobis ꝑcipi minime pōt ⁊ ex cōſeqn̄ti necꝫ deſiderari. ❡ At in cōtrariū eſt ſnīa Auguſtini qui libro. x. de ciuitate dei. c. j. ait: Oīm certa ſnīa eſt qui rōne quoquo mō vti poſſunt beatos eē oēs hoīes velle. Et in. xiij. de trinitate. ca. viij. ad appetēdū beatitudinē natura cōpellit cui ſumme bonus ⁊ immutabiliter btūs creatoꝛ hoc indidit. Et de hoc Ariſtoteles in. j. Ethicoꝛū ſic ſcripſit: Bene enūciauerūt dicētes bonū eſſe qđ oēs appetunt. Et in. iij. Topicoꝝ. Maxime bonū oēs maxime appetūt. Pro amouēda igiť omni ambiguitate notādū ex dictis Richardi. ī iiij. diſtinctione. xlix. ⁊ Thome. j. ij. q. v. articulo. viij. ꝙ beatitudo pōt accipi tripliciter.

Primo in ſuo eſſe generali.
Scđo in ſuo eſſe ſpeciali.
Tertio in ſuo eſſe ſpecialiſſimo.

❡ Primo pōt btitudo accipi in ſuo eſſe generali in quātū eſt bonū quoddam ſufficiētiſſimū ⁊ ſic eſt oībꝰ nota. Quilibet em̄ ſcit quid eſt bonū ⁊ q̄d eſt ſufficientiſſimū. Et hoc mō oēs beatitudinem appetunt. Nā ſic appetere beatitudinē nihil ē aliud quā appetere vt volūtas ſatieť qđ q̇libet vult. Et hoc eſt qđ Boetius dicit in. iij. de cōſolatione. Omis nāqꝫ mortaliū cura quam multiplicium ſtudioꝛū labor exercet diuerſo quidē calle procedit: ad vnū tm̄ beatitudinis finē nitiť peruenire. Et ſumiť hic vnꝰ finis ſm̄ Geraldū odonis ſup. j. Ethicoꝝ nō ſm̄ ſpeciē opinionis: ſed ſm̄ proportionē. Nam ſicut leuia habēt vnū finē ſm̄ ſpēm nature ſcꝫ locū ſurſum: ⁊ grauia habeāt aliū finē ſm̄ ſpēm nature ſcꝫ locū deorſum tm̄ grauia ⁊ leuia hn̄t vnū finē ſm̄ proportionē nature eo ꝙ ita ſe hꝫ locus deorſum ad grauia ſicut locus ſurſū ad leuia. Ita ⁊ oēs hoīes tēdūt ad vnū finē ſm̄ ꝓportionē opinionis: eo ꝙ ita ſe habet pecunia ad auarū in qua opinať ſe fieri poſſe beatum ſicut delectatio libidinis ad luxurioſū: q̇ in ſua luxuria puta cōſtare beatitudinē. Omnes q̇ppe appetunt q̇cquid etiā indebite appetunt tāq̄ cōſummatū bonū. Sed nōnulli ſupbiētes in quo cōſiſtit vera btitudo nolūt attendere. Ideo conanť lucrari pecuniā ibi credentes eſſe beatitudinē exēplū patꝫ. Nā ſi qs vellet emere aurū ⁊ oſtenderet ei auricalchū: qđ non cognoſceret: emeret pro auro. Et ſi queras quid vis emere Reſpōdet aurū: lꝫ ei oſtēdas auricalchū. Si dicis auaro. Quid vis. Dicet beatitudinem. Vis paradiſum? Paradiſum dicet pecuniam: quia ibi credit ꝙ ſit beatitudo ⁊c. Sed decepti ſunt vt patebit inferius. Nonnulli etiā percipientes in quo conſiſtat beatitudo cum talis perceptio ſit ex munere gratie: facti ſunt ſibimetipſis ſapientes: ⁊ voluerunt bene operari. Et ſic patet reſponſio ad primum argumentum. ❡ Sed adhuc eſt notandum circa beatitudinē in generali videlꝫ. Si aliqs

querat: quo cognoſcit beatitudo i ge-
nerali: dico ꝙ innata eſt iſta cognitio.
Et ſi querat ꝑ quid: dico q: ſufficiētia
cognoſcit per indigentiā. Et ſi oppo-
natur ꝙ priuatio nō eſt via cognoſcē-
di habitū: dicendū ꝙ eſt quedā indigi
gentia oīno priuās: quedā diſponens
⁊ inclinās. Et hec eſt ratio cognoſcēdi
¶ Poſſet tn̄ dici ꝙ cognitio beatitudi
nis: ⁊ multarū rerū naturaliū nobis
eſt innata. Et ſi dicat ꝙ aīa eſt vt tabu
la raſa: hoc intelligit ſolū quātū ad
ſpēs ⁊ ſimilitudines quas querit per
ſenſus. Hec Boñ. in. iiij. di. xlix. Scđo
pōt beatitudo accipi in ſuo eē ſpecia-
li: inquātū ſcȝ cōſiſtit nō in bonis pre-
ſentis vite: ſed in clara dei viſione et
perfecta eius dilectione ⁊ gaudio: qđ
habet de dei bonitate preſenti ꝑ clarā
eius viſionē ⁊ ꝑfectā dilectionem. Et
hoc modo beatitudo nō fuit nota phi
loſophis: quā tamen poſtꝙ xps dei fi
lius venit in mūdum oēs qui volunt
agnoſcere deſiderare ⁊ acq̄rere valēt.
Ipſe quidē qui lux fuit ⁊ ſplendor om
nis veritatis viaȝ nobis ſummi boni
oſtendit. Ipſe clamauit Mat. iiij. ca.
dicēs: Penitentiā agite appropinqua
bit regnū celorum. Et. v. c. Merces ve
ſtra copioſa eſt in celis. Et. vj. Nolite
theſaurizare vobis theſauros in terra
vbi erugo ⁊ tinea demolit ⁊ vbi fures
effodiūt ⁊ furant. Theſaurizate auteȝ
vobis theſauros i celo vbi nec erugo
nec tinea demolit: ⁊ vbi fures nō effo-
diūt nec furant. Et Joh. xvij. Hec eſt
vita eterna vt cognoſcant ſcȝ facie ad
faciē te ſolū verum deū: ⁊ quē miſiſti
ieſum xp̄m. Et cōpletis humane redē-
ptionis myſterijs quadrageſima die
poſtꝙ ſurrexit a mortuis videntibus
diſcipulis eleuatus eſt ⁊ aſcēdit ad ce
los. Idcirco Lactātius. li. vij. diuinaꝝ
inſtitutio. ait: Pater enī veſter ac dn̄s
qui cōdidit firmauitqȝ celū qui libra-
tam magnitudine ſua terrā vallauit:
mōtibus mari circūdedit: omnibuſqȝ
diſtinxit: ⁊ quicquid eſt in hoc mūdo mi
rabile cōflauit ac perfecit ex nihilo: ꝓ-
ſpectis erroribꝰ hominū ducē miſit q
nobis viā iuſticie panderet. Hunc ſe-
quamur oēs: hunc audiamus huic de
uotiſſime pareamus: qm̄ ſolus vt ait
Lucretius. Veridicis hominū purga-
uit pectora dictis. Et finē ſtatuit tor-
pedinis atqȝ timoris. Oſtēditqȝ bonū
ſummū quo tēdimus oēs. Quid foret
atqȝ viā mōſtrauit limite paruo. Quo
poſſemus ad id recto cōtēdere curſu.
Nec tm̄ oſtendit ſed etiā preceſſit: ne
quis difficultatis gratia iter virtutis
horreret. hec ille. ¶ Tertio poteſt acci-
pi beatitudo in ſuo eſſe ſpecialiſſimo
prout ſcȝ eſt actualiter in beatis: cuꝰ
magnitudinē explicare nequaꝙ poſſu
mus: quia nulla ſenſibilis experiētia
quarūcūqȝ delectationū preſentis vi-
te minimā partē illius dulcedinis pōt
deſignare. Et oculus non vidit nec au
ris audiuit: neqȝ humanū cor excogi-
tauit vnꝙ ꝙ ingēs ſit illa ſuperna fe-
licitas. Hic Greg. in homelia inquit:
Si cōſideremus fratres chariſſimi q̄
quāta ſunt que nobis promittuntur
in celis: vileſcūt aīo omnia que haben
tur in terris. Terrena nāqȝ ſubſtantia
ſuperne felicitati cōparata: pondus
eſt nō ſubſidiū. Temporalis vita eter-
ne vite cōparata: mors eſt potius di-
cenda ꝙ vita. Hinc in tranſitu beati
Hieronymi ſcribit hec verba Auguſti-
nus ad Cyrillū. Eo die ⁊ hora qua Hie
ronymus ſanctiſſimus ex hac luce mi-
grauit dn̄ hipponie in cellula mea q̄e-
ſcens de gloria beatorū cogitareȝ vel-
lēqȝ de illa tractatus breuē cōponere
cōpulſus precibus noſtri ſeueri quō-
dam venerabilis Martini epiſcopi
turonenſis diſcipuli. charta calamo
pugillariqȝ ſuſceptis: volui epiſtolam
ſcribere ſanctiſſimo Hieronymo deſti-
nandā: vt quid ipe in re tā difficili ſen
tiret reſponderet. Cūqȝ iam ſcribens
ſalutationis exordiū Hieronymo pre-
ſentarem: ineffabile ſubito lumē cum
inaudita odorꝫ fragrātia cellulā i qua

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſtabā intrauit: hora iam cōpletorij. Ad
quā viſionem ꝓpter rei tā admirabilis
nouitatem perterritus eſſe cepi. Cūqꝫ
quidnā id eſſet attentius cogitarē: de
luce vox inſonuit dicēs: Auguſtine au=
guſtine quid queris? putaſne breui im=
mittere vaſculo mare totū? Modico in
cludere pugillo terrarū orbē? Celū fir=
mare ne ſuos exerceat motus? Infinite
rei qᷓs inerit finis? Immenſa qua mēſu
ra metieris? Poti⁹ totū mare in artiſſi=
mo clauderetur vaſculo. Poti⁹ orbē ter
rarū paruus teneret pugillus. Potius
a motu ꝯtinuo celum deſiſteret: ꝙ̄ gau
dioꝝ ⁊ glīe quib⁹ beatorū anime ſine fi
ne potiunt̄ minimā particulā ītelligēs
niſi vt ego experiētia docearis. Diſcur=
re ad hoc breue tp̄is ſpaciū: ⁊ talia ſata
ge opa exercere vt poſtmoduꝫ ibi q̄ hic
aliqualiter intelligere cupis in eternū
habeas. Interrogāti vͦo mihi quiſnam
eſſet q̄ talia tā grauiſſime loqueretur.
Reſpondit benigne. Hieronymi illius
pſbyteri cui ep̄lam ſcribere cepiſti ſum
aīa q̄ i hac hora in bethleē carnis one=
re depoſito: iocūda ⁊ glioſa pergo ad re
gna celoꝝ. Poſt q̄ ⁊ alia multa q̄ mecū
ꝯtulit a meis ocl'is lux diſparuit. Quā=
to igitur minuꝫ beatitudinis ſuperne
ſublimitas poteſt comprehendi: tanto
ardētius eſt a nobis exoptanda.

¶ Qꝛ beatitudo ꝯſiſtit in aīa in intelle=
ctu videlꝫ ⁊ in voluntate. Capl'm. ij.

Secundū myſteriū ꝯtēplādū
dicit̄ beatitudinis ſubiectū:
in quo tria dubia ſunt abſol
uenda.

Primū vtrū btitudo ſit act⁹ aīe tm̄.
Secundum vtrum ſit actus intelle=
ctus ⁊ voluntatis.
Tertiū vtrū ſit principali⁹ in actu vo
luntatis ꝙ̄ intellectus.

¶ Ad primū dubiū reſpondet Ric̄h. in
iiij. diſ. xlix. ꝙ beatitudo eſt act⁹ anime
tm̄. Nam beatitudo eſt nobiliſſimū qđ
in homine poſſit eſſe: nec in creaturis
infra hoīes ꝯuenire pōt. Oportet ergo
ꝙ ꝯſiſtat in actu ꝓprio hoī: nō q̄cunqꝫ
ſed nobiliſſimo. Act⁹ aūt hoīs ꝓprius
nō eſt niſi ille q̄ eſt hoīs ꝑ illā formam
qua hō eſt. hoc eſt aūt aīa intellectiua.
Nobiliſſim⁹ ergo act⁹ hoīs eſt ille q̄ ſi=
bi ꝯuenit ſm̄ aīam intellectiuā: ſiue ſit
cognitio ſiue dilectio. Ex quo dānatur
opinio illoꝝ q̄ dixerūt aīam ſine corpe
beatā eſſe nō poſſe. Nā vt inquit Tho.
p̄ma ſcđe. q. iiij. loquēdo de btitudine
perfecta que in dei viſione cōſiſtit: ſine
corpe anima pōt eſſe beata, qm̄ intelle
ctus ad ſui operationē nō indiget cor=
pore: niſi ꝓpter fantaſmata in q̄b⁹ in=
telligibilē veritatē ꝯtinet: diuina autē
eſſentia per fantaſmata videri nō pōt.
Vn̄ cū in viſione diuine eſſentie perfe=
cta hoīs beatitudo cōſiſtat: non depen
det beatitudo hoīs a corpore: quare et
ip̄m corpus ad perfectionem beatitudi
nis nō requiritur. ¶ Sciendū tn̄ ꝙ ad
perfectionē alicuius rei dupliciter ali=
quid pertinet. Vno modo ad cōſtituen
dam eſſentiam rei: ſicut aīa requirit̄ ad
perfectioneꝫ hoīs. Alio modo requirit̄
ad perfectionē rei id qđ pertinet ad be
ne eſſe eius: ſicut pulchritudo corpis et
velocitas ingenij pertinet ad ꝑfectionē
hominis. Q̄uis ergo corpus p̄mo modo
ad ꝑfectionē beatitudinis humane nō
pertineat: pertinet tn̄ ſcđo mō. Quare
quāto aīa perfectior erit in ſua natura:
perfecti⁹ habebit ſuā ꝓpriā opationē
in qua ꝯſiſtit felicitas. hoc vͦo erit cum
ſuo corpori ipſa beata reunietur. Pro=
pter illā aūt vnionē nō erūt homini ne
ceſſaria exteriora iſta bona: qꝛ corp⁹ ex
coniunctione ſui ad animā erit glorio=
ſum ac impaſſibile. Nam vt ſcribit dn̄s
Bon̄. in ſuo. iij. diſt. xxviij. Cōtingit ali=
quid eſſe beatū tripl'r: ſcꝫ per eſſentiam
et per primā influentiā: ⁊ ꝑ quandam
redundātiā. Beatū ꝑ eſſentiā eſt ſolus
deus. Beatū per primā influentiam eſt
ſolus rōnalis ſpūs. Beatū deniqꝫ per
quādā redūdātiā eſt corp⁹ hūanū i qđ
gaudiū glīe redūdat ex ꝯiunctione ſui
ad animā beatā. Et licꝫ corpus huma=
nuꝫ non ſit ad imaginē dei ꝑ ſe: tamen

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

vnitũ eſt aĩe que eſt ad dei imaginẽ: ⁊
ratione illius eſt beatitudinis cõparti
cipabile. ¶ Si ſ᷒o aliq̃s inſtaret cõtra
dicta de exteriorib⁹ bonis q: videt̃ cõ/
trariũ. Nã cib⁹: pot⁹: diuitie: ⁊ regnũ:
exteriora bona ſunt: ⁊ hec ꝓmittuntur
beatis. Vñ Luc. xxij. xp̃s dixit: Edatis
⁊ bibatis ſup menſam meam in regno
meo. Et Matth. vj. Theſaurizate vo/
bis theſauros in celo. Et Matth. xxv.
Poſſidete paratũ vobis regnũ. ergo ⁊
iſta ad beatitudinẽ exigunt. ¶ Rñdet
Tho. ꝙ oĩa iſta metaphorice ſunt itel/
ligẽda ſm ꝙ in ſcripturis ſolẽt ſpiri/
tualia per corporalia deſignari. Sicut
per cibũ ⁊ potum intelligit̃ delectatio
beatitudinis. ꝑ diuitias ſufficientia q̃
ſufficit hoĩ de⁹. per regnũ exaltatio ho
minis vſq; ad cõiũctionẽ cũ deo. ¶ Se
cũdũ dubiũ fuit vtrũ btĩtudo ſit actus
intellect⁹ ⁊ volũtatis ſimul. Et lʒ q̃daʒ
teneãt ꝙ eſſentia beatitudinis vite hu
mane in ſolius intellect⁹ actu cõſiſtat:
ꝙ nullo modo ſit in actu volũtat̃. Tñ
Rich. in. iiij. vbi. ſ. dicit ꝙ btĩtudo cõ
ſiſtit in actu volũtatis ⁊ intellectus ſi/
mul. Cuius rõ eſt: q: eſſentia beatitu/
dinis vite humane cõſiſtit in perfecta
vnione aĩe rõnalis cũ deo. Hec autem
vnio includit vnionem aĩe cũ deo ſm
oẽm ſui potentiam per quam vnibilis
eſt cũ eo imediate. Potẽtia aũt anime
rõnalis nõ tm̃ eſt intellect⁹: ſed etiam
voluntas. ⁊ ꝑ qualibet illarũ vnibilis
eſt cũ deo immediate. Sicut eñ deus
ſub ratiõe qua ſummũ verũ: eſt imme/
diatũ obiectũ intellectus beatorũ: ita
ſub rõne qua ſummũ bonũ eſt imme/
diatũ obiectum volũtatis eoꝝ. Cũ is
eñ ipſo imediate nõ fruerent̃ niſi ipm
immediate viderent: tñ imediatũ obie
ctũ volũtatis eoꝝ nõ eſt ipſa viſio ſum
mi boni: ſed ipſum ſummũ bonũ. Non
eñ volũt ſummũ bonũ ꝓpter illaʒ vi/
ſionẽ ſicut propter finẽ: ſed volũt ipam
viſionẽ ꝓpter ipm ſummũ bonũ ſicut
propter vltimũ finẽ. Ipm ergo ſummũ
bonũ primo ⁊ imediate eſt ab ipis vo/
litũ. ergo eſt voluntatis eoꝝ imediatũ
obiectũ. Ergo pfecta vnio aĩe cum deo
in qua btĩtudo conſiſtit eſt per intelle/
ctũ ⁊ voluntatẽ: itaq; in actu vtriuſq;
ſimul cõſiſtit. ¶ Et ſi obijceret̃ ꝙ auto/
ritates in ꝯtrariũ volẽtibus eas intel
ligere cõtrariũ ſonare videntur: puta
q: in viſione dicũt beatitudinẽ cõſiſte
re. Rñdet Rich. ꝙ ſemp includũt con/
comitantẽ dilectionẽ. Nã cõſummata
dei dilectio inſeparabiliter cõcomitat̃
clarã ei⁹ viſionẽ. Propterea Aug. li. j.
de trini. c. vlti. dicit ꝙ viſio eſt ſummũ
premiũ: ⁊ ipſa eſt act⁹ intellect⁹. Et in
j. lib. de doctrina xp̃iana idẽ dicit: Hec
eſt ſumma merces vt perfruamur deo:
ſumma merces eſt beatitudo: ⁊ fruitio
eſt actus volũtatis que viſionẽ conco/
mitat̃. ¶ Tertiũ dubiũ erat vtrũ beati
tudo principali⁹ cõſiſtat in actu volun
tatis q̃ intellectus: Et rñdet Rich. ꝙ
ſic. Prima: quia ſicut inter habitus vie
charitas eſt donũ ꝑncipali⁹ ſm Aug.
xv. de trini. c. xviij. Ita inter habit⁹ pa
trie charitas patrie eſt donũ principa/
lius. Sed in patria nobilior habitus
habet nobiliorem actũ. Ergo deũ pfe/
cte diligere q̃ eſt act⁹ charitat̃ patrie:
eſt act⁹ nobiliſſimus aĩe. Cum ergo in
nobiliſſimo actu principaliſſime conſi
ſtat beatitudo: ⁊ diligere ſit actus vo/
lũtatis: principali⁹ cõſiſtit in actu volũ
tatis q̃ intellect⁹. ¶ Scd̃o ꝓbatur ꝙ
beatitudo principali⁹ conſiſtit in actu
volũtatis q̃ intellect⁹ ex eo ꝙ volun/
tas eſt nobilior potẽtia q̃ ſit itellect⁹.
Nã Bern. in libro de libero arbitrio di
cit rõnem eſſe quodãmõ pediſſequam
voluntatis. Et Anſelm⁹ in libro de cõ/
ceptu virginali dñium toti⁹ regni aĩe
attribuit volũtati. Et Ariſt. in. vij. pol
litice. c. v. Potẽtia qua eligim⁹ princi/
palior eſt. Adhuc id ꝓbat̃: q: volũtas
in ſuo actu cogi nõ põt: nec circa ea q̃
ſunt ad finẽ neceſſitari. Intellect⁹ aũt
cogi põt ⁊ circa ea que ſunt ad finẽ ne
ceſſitari. Inſup magis põt trãſforma/
re aĩam volũtas q̃ intellectus ⁊ ſuum

obiectũ reſpicit ſub rõne meliori. Bo-
nũ eñ eſt obiectũ volũtatis. Ens obie
ctũ intellectus. Ratio aũt boni eſt pfe
ctio: ꝙ ſit ratio entis. ¶ Tertio pba-
tur: q: deus eſt vltimus finis: maxime
ſub rõne qua bonũ. Qḋ ptʒ: q: ex hoc
ꝙ creature ordinant in ipm vt in finẽ:
maxime eſt in eis rõ bonitatis: ſicut p
hoc ꝙ ipm reſpiciũt vt exẽplar: maxie
eſt in eis rõ ṽitatis. Sed deꝰ ſub rõne
q̃ ſummũ bonũ: eſt volũtatis obiectũ.
ſub rõne q̃ ſummũ ens vl' verũ eſt itel
lectũ obiectũ: g̃ volũtas magĩ reſpicit
deũ ſub rõne finis ꝙ intellectꝰ. Sʒ deꝰ
ſub rõne qua vltimus finis eſt beatifi
cans. ergo ſub rõne qua eſt btitudinis
obiectũ: principaliꝰ tendit volũtas in
ipſum ꝙ intellectꝰ. Et ſic cõſiſtit btitu
do pncipaliꝰ ĩ actu volũtatʒ ꝙ itellectꝰ
¶ Qr beatitudo nõ poteſt eſſe in bonis
pſentis vite. Capl'm. iij.

Ertiũ myſteriũ cõtẽplandum
dicit btitudinis obiectũ. In
q̃ ſunt tria dubia abſoluẽda.
Primũ vtrũ btitudo ſit q̃d creatuʒ.
Scḋm vtrũ btitudo poſſit amitti.
Tertium vtrum beatitudo poſſit in
hac vita haberi.

¶ Ad pmũ dubiuʒ rñdet Rich. vbi. ſ.
Et Tho. ſ. ij. q. iij. ꝙ beatitudo vite hu
mane dupl'r põt accipi. Uno modo p
illo bono in quo perfecte ⁊ plenarie re-
quieſcit hũana vita. Alio mõ p perfe-
cta quiete hũane vite in illo bono que
cõſiſtit in pfecta hoĩs cõiũctione cum
illo bono. Primo modo btitudo acci-
pitur p btitudinis obiecto: ⁊ ſic beati
tudo eſt q̃d increatũ. ſ. ipſe deꝰ. Beati-
tudo aũt ſcḋo mõ accepta eſt aliq̃d exi
ſtẽs in btõ tanq̃ eiꝰ vltimata ⁊ plena-
ria pfectio: ⁊ ſic eſt aliq̃d creatũ. Cum
eñ btitudo ꝯſiſtat in viſiõe dei: videre
deũ eſt actꝰ creature vidẽtis. ¶ Scḋm
dubiũ fuit vtrũ btitudo poſſit amitti?
Et ad hoc dicimꝰ ex ſñia ſcti Tho. ſ. ij.
q. v. ꝙ btitudo põt tripl'r conſiderari.
Primo in ſua imperfectione.
Scḋo in ſua gñali ratione.
Tertio in ſua ſpeciali reſtrictione.

¶ Primo poteſt btitudo cõſiderari in
ſua imperfectiõe. put. ſ. beatitudo eſt
illa imperfecta qualis in hac vita ha-
beri põt ſiue ſit felicitas ꝯtemplatiua:
ſiue ſit actiua. Hec quidem amitti põt
licʒ non de facili: ſicut ptʒ in felicitate
cõtẽplatiua que amittitur: vel p obli-
uionẽ: puta cũ corrumpitur ſciẽtia ex
aliqua egritudie: vel etiã per aliquas
occupatiões quibꝰ totaliter abſtrahit
aliquis a cõtemplatione. Ptʒ etiã idẽ
in felicitate actiua: voluntas eñ hoĩs
tranſmutari põt vt in vitiũ degeneret
a ṽtute. Ideo phs dicit in. j. ethicorũ
aliquos eſſe in hac vita beatos nõ ſim
pliciter: ſed ſicut hoĩes quorũ natura
mutationi ſubiecta eſt. ¶ Scḋo poteſt
beatitudo cõſiderari in ſua generali ra
tione: ⁊ ſic beatitudo non poteſt amit-
ti. Cũ eñ ſit perfectum bonum ⁊ ſuffi-
ciens: oportet ꝙ deſiderium hominis
quietet ⁊ omne malum excludat. Natu
raliter aũt homo deſiderat retinere bo
num qḋ habet ⁊ ꝙ eius retinendi ſecu
ritatem obtineat. Alioquin neceſſe eſt
ꝙ vel timore amittendi: vel dolore de
certitudine amiſſionis affligatur. Re-
quiritur ergo ad veram beatitudinem
ꝙ homo certam opinioneʒ habeat: bo
num quod habet nunq̃ ſe amiſſurum:
que quidem opinio ſi vera ſit: cõſeq̃ns
eſt ꝙ beatitudineʒ nunq̃ amittet. Si
autem falſa ſit: hoc ipſum eſt quoddaʒ
malum. ſ. falſam opinionẽ habere. Nã
falſum eſt malũ intellectus: ſicut verũ
eſt bonũ ipſiꝰ. vt dꝛ in. vj. ethicoꝝ. Nõ
ergo iã erit vere beatus ſi aliqḋ maluʒ
ei ineſt. ¶ Tertio põt beatitudo conſi-
derari in ſua ſpeciali reſtrictiõe in quã
tũ. ſ. perfecta beatitudo conſiſtit in vi-
ſione diuine eẽntie. Et ſic btitudo nul-
lo mõ põt amitti: neqʒ ex pte vidẽtis:
neqʒ ex pte dei: neqʒ etiã ex pte alicuiꝰ
alteriꝰ agẽtis. Nõ ex pte vidẽtis: quia
ĩpoſſibile eſt ꝙ aliq̃s vidẽs diuinã eſ-
ſentiã velit eã nõ videre. Nõ eſt: q̃m oẽ
bonũ habituʒ q̃ q̃s carere vult: aut eſt

inſufficiēs ⁊ querit aliquid ſufficiēs lo
co eius: aut habet aliquod incōmodum
annexū ꝓpter qđ in faſtidiū venit. Vi-
ſio aūt diuine eſſentie replet animā om
nibus bonis ⁊ nō hꝫ aliquod incommo
dum adiunctū. Quare ꝓpria volūtate
non pōt beatus beatitudineꝫ deſerere.
Silr beatus nō pōt beatitudinē perde-
re deo ſubtrahēte: qꝛ cū ſubtractio bea-
titudinis ſit quedā pena: non pōt talis
pena a deo iuſto iudice ꝓuenire: niſi ꝑ
aliqua culpa que cadere nō pōt in eum
qui dei eſſentiā videt: cū ad hāc viſionē
de neceſſitate ſequat̄ rectitudo volūta-
tis. Nō poteſt etiā beatitudo amitti ex
parte alicuius alterius agētis: qꝛ mens
deo cōiuncta ſuꝑ oīa alia eleuatur: ⁊ ſic
ab hmōi cōiunctione nullus aliud agēs
pōt ipſum excludere. Eſt ergo beatitu-
do perfectio cōſummata que oēm defe-
ctum excludit a btō. Et iō abſqꝫ mutabi
litate adducit eam habenti: faciēte hoc
virtute diuina: que hoīem ſubleuat in
participationē eternitatis tranſcenden
tis omnē mutationem. Idcirco male di-
xit Origenes ſequēs quorūdam plato-
nicorum errorem: ꝙ poſt vltimā beatitu
dinē homo poteſt fieri miſer. ¶ Tertiuꝫ
dubium fuit vtruꝫ beatitudo poſſit ha-
beri in hac vita? Et ad hoc reſpōdemus
ꝙ non loquendo de lege cōmuni: ⁊ hoc
ꝓpterea: quia dn̄s noſter ieſus xp̄s fuit
viator et cōprehenſor. Quare ſꝫ in hac
vita quis beatus eſſe nō pōt: aſſignari
poſſunt tres rationes precipue.

Prima dicitur inſatiabilitatis.
Secūda penalitatis.
Tertia mortalitatis.

¶ Prima ratio dicitur inſatiabilitatis.
Ut eñi inquit dn̄s Bon. diſt. v. iiij. libri.
Beatitudo eſt finis ſatiens appetitum.
Sed bona preſentis vite non ſatiāt ap-
petitum: non diuitie: non delitie: nō ho
nores: nō fama: non gloria: nō quecūqꝫ
deſiderabilia et delectabilia excogitari
poſſunt: vt docet experientia: ergo nec
in huiuſmodi bonis beatus quis repu-
tari debet. Thom. ſꝫo. ſ. parte. q. ij. dicit:

Impoſſibile eſt beatitudinem hominis
eſſe in aliquo bono creato: qꝛ beatitu-
do eſt bonum perfectum qđ totaliter
quietat appetitum: alioquin non eſſet
vltimus finis ſi adhuc reſtaret aliquid
appetendū. Obiectū autē volūtatis eſt
vniuerſale bonū: ſicut obiectum intelle-
ctus eſt vniuerſale veruꝫ. Ex quo patet
ꝙ nihil pōt quietare voluntatē homi-
nis niſi bonum vniuerſale: qđ nō inue-
nitur in aliquo creato: ſed ſoluꝫ in deo:
qꝛ oīs creatura habet bonitatem par-
ticipatam. Un̄ ſolus deus voluntatem
hoīs implere pōt. Iō Dauid in pſ̄. xvi.
dixit: Satiabor cū apparuerit gl'ia tua.
Et Aug. li. j. cōfeſſionū. Feciſti nos dn̄e
ad te ⁊ inquietuꝫ eſt cor noſtrum donec
quieſcat in te. Et in. iiij. li. Redite inqt
preuaricatores ad cor: et inherete ei qui
fecit vos: ſtate in eo ⁊ ſtabitis: quieſcite
in eo ⁊ quieti eritis. Quo itis in aſpera
quo itis bonum qđ queritis ab illo eſt.
Qꝛ igitur aīa eo imago dei eſt quo eius
capax eſt et particeps eſſe poteſt: vt ſcri
bit Augu. xiiij. de trinitate. c. iij. Idcirco
nulla creatura anime capacitatē imple-
re valet. Et hoc dicit Rich. diſt. xlix. iiij.
ar. ij. q. vj. ꝙ ſine clara dei viſione nō po
teſt haberi beatitudo. Et ratio eſt: qꝛ vt
inquit Auguſti. xiij. de ciuitate dei. c. v.
Beatus nō eſt niſi qui habet que vult
ſcꝫ naturaliter ⁊ nō voluptuoſe. Et ſan
ctus Tho. ſ. ij. q. iij. arti. viij. dicit: Perfe
ctio vniuſcuiuſqꝫ attēditur ſm rationē
ſui obiecti. Obiectum autē intellectus
eſt qđ quid eſt: ideſt eſſentia rei: vt dicit
iij. de anima. Unde intantum procedit
perfectio intellectus: inquātum cogno-
ſcit eſſentiam alicuius rei. Si ergo intel
lectus aliquis ſit eſſentiā alicuius effe-
ctus: per quam nō poſſit cognoſci eſſen
tia cauſe: vt ſcꝫ ſciat de cauſa quid eſt:
non dicitur intellect⁹ attingere ad cau-
ſam ſimpliciter: quis per effectū cogno
ſcere poſſit de cauſa an ſit. Et ideo re-
manet naturaliter homini deſideriū co-
gnoſcendi effectum ſi ſcit eū habere cau
ſam: vt ſciat etiā de cauſa quid eſt. Et il

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

lud deſiderium eſt admirationis: ⁊ cau
ſat inquiſitionē: vt dicitur in principio
Metaphy. puta ſi aliq̃s cognoſcēs eclyp
ſim ſolis conſiderat ꝙ ex aliqua cauſa
ꝓcedit: de qua qꝛ neſcit q̇d ſit admirať:
et admirādo inquirit: nec iſta inquiſitio
quieſcat: quouſq; perueniat ad cogno-
ſcēdum eſſentiam cauſe rei. Si ergo in-
tellectus humanus cognoſcēs eſſentiā
alicuius effectus creati: non cognoſcat
de deo niſi an eſt: nondū perfectio eius
attingit ſimpliciter ad primaꝫ cām: ſed
remanet adhuc ei naturale deſiderium
inquirēdi cauſam: vnde nondū eſt per-
fecte beatus. Ad perfectā igitur beatitu
dinem requiritur ꝙ intellectus pertin-
gat ad ipſam eſſentiaꝫ prime cauſe: que
eſt nobiliſſimū intelligibile: ⁊ ſic ꝑfectio
nem ſuā habebit ꝑ vnionē ad deuꝫ ſicut
ad obiectuꝫ in quo ſolo beatitudo hoīs
cōſiſtit: vt ſupra dictū eſt. ¶ Scđa ratio
cur in hac vita nō poſſit q̄s eſſe beatus
ē penalitatis: vt eni ait Tho. j. ij. q. v.
Beatitudo excludit omne malum. Uita
autē preſens multis malis ⁊ penalitati
bus ſubiacet que vitari nō poſſunt. Et
ignorātie ex parte intellectus: ⁊ inordi-
nate affectionis ex parte appetitus: et
multiplicibus laboribus: calamitatib⁹:
et erūnis ex parte corporis: quō igitur
in tot fluctuationibus beatū ſe credere
quiſpiā habet. Inquit Iob. xiiij. Homo
natus de muliere breui viuēs tēpore: re
pletur multis miſerijs. Et Hiero. ad He
liodorū. Ubiq; luctus: vbiq; gemitus:
et plurima mortis imago. Augu. lib. de
ſimbolo tractatu. x. Ecce ruinoſus eſt
mūdus: ecce tātus calamitatibus reple
uit deus mundū: ecce amarus eſt mun-
dus. Et ſi ſic amať: q̇d faceremus ſi dul-
cis eſſet. O mūde immūde tenebras pa
tiens quid faceres ſi maneres? Quem
non deciperes dulcis: ſi amarus alimē-
ta mentiris. Et Auguſti. ix. de ciui. dei.
Omnes inquit homines q̄diu in orbe
mortales ſunt: miſeri ſunt. Et Hiero. ad
matrem et filiam in gallijs cōmorātes.
Stadium quoddam eſt hec vita noſtra
mortalis in qua bellum quotidie geri-
mus: qꝛ militia vita hominis ſuꝑ terrā.
Quis inter ſerpentes et ſcorpiones tu-
tus ingredit̄ vel ſecure dormitat. Quis
dulces iuxta viperas ſomnos capit. Nā
etſi ſemper nō percutiat: tamen ſollici-
tat. Securius eſt ergo perire non poſſe
q̄ iuxta periculum non periſſe. hec ille.
Et Boetius li. ij. de cōſolatione. Q̄ mul-
tis amaritudinib⁹ humane felicitatis
dulcedo reſperſa eſt: que etſi fruenti io-
cunda eſſe videatur: tamen quo minus
cum velit abire retineri non poteſt. Et
Seneca in tragedijs. Nulla ſors longa
eſt: dolor atq; voluptas inuicē cedunt.
Nemo vtiq; reperitur q̄ diuti⁹ in quo-
cunq; ſit ſtatu delectari poſſit: ⁊ abſq;
turbatione vel animi vel corporis per-
trāſire. Nemo inquit Seneca vbi. ſ. cō-
fidat nimiū ſecūdis: nemo deſperet me-
liora lapſis. Et ad Lucilium. Noli huic
tranquillitati confidere: momento ma-
re euertitur: et eodem die vbi luſerunt
nauigia ſorbētur. Quiſnam felicior iu-
dicari potuiſſet Policrato tyranno ſa-
miorum. De ipſo quippe refert Tullius
in lib. de finibus bonorum ⁊ maloꝝ. Et
idem cōfirmat Ualerius de mutatione
morum et fortune ꝙ adeo ſibi fortunaꝫ
obſequioſam habuit ꝙ omnia deſidera
ta perficiebat. Ad moderandam igitur
fortune inuidiaꝫ ſumpto e manu anulo
quē precioſum poſſidebat in mare iecit.
Sed inopinate illum repente recupera
uit. Nam poſt dies paucos a piſcatori-
bus piſcis captus qui anulum ſorbue-
rat tyranno donatus eſt. Accidit tandē
ꝙ aduerſus Dariū perſarū regem duxit
exercitum: ⁊ ꝙ Orithes prefectus Da-
rij illū acie fuderit ceperitq;: et in ſum-
mo megalēſis montis vertice ſuſpendi
iuſſerit. Et relictus auibus lacerandus
qui vbiq; feliciſſime in terra vixerat:
in aere miſerrime expirauit. Mutātur
oīa que ſunt in hoc mūdo: ⁊ nihil ſtabi
le: nihil eſt firmum: nihil deniq; tutuꝫ.
Ideo ſapiēs Eccs. ij. c. dicebat: Uidi in
oībus vanitatem et afflictionē ſpiritus

⁊ animi: ⁊ nihil permanere ſūb ſole.
¶ Tertia rō quare in preſenti vita nul⸗
lus pōt eſſe beatus dicitur mortalita⸗
tis. Oēs q̄ppe ad mortē tendim⁹ cui⁹
manus potentiſſimas nullo ingenio:
nulla vi: nulla arte: nullo precio euita⸗
re valem⁹. Inſtat ceruicibus noſtris.
Et ſm̄ Aug. xiij. de ciui. dei. c. vij. bea⸗
titudo ſine īmortalitate eē nō poteſt.
Si quis igr̄ dixerit aliquē beatum eo
ꝙ diuitijs affluat: ſtatim r̄ndebo. Non
ſic: non ſic: q: diuites moriunt̄. Si q̄s
aſſirmauerit aliū eſſe btm̄ eo ꝙ oībus
delitijs huius ſcl'i perfruatur. Ad hoc
reſpōdebo. nequaq̄ꝫ ſic eſt: q: poſt bre⸗
uem hanc vitā oēs hoīes morientur.
Si q̄s btm̄ reputauerit eū q̄ orbi vni⸗
uerſo dn̄aretur. Clamabo ⁊ ego ꝙ nec
regna ſiue imperia btm̄ hoīeꝫ reddūt.
qm̄ ⁊ principes ⁊ reges ⁊ purpurati ⁊
imperatores oēſqꝫ dm̄ morientur. Ideo
hec cōſiderās Augu. in prima pte ſup⸗
putationū ſic ait: Uita hec vita miſe⸗
ra: vita incerta: vita laborioſa: vita im
mūda: vita dn̄a maloꝝ: regina ſuper⸗
borū: plena miſeria ⁊ erroribꝰ: que nō
eſt dicēda vita ſed mors in qua momē
tis ſingulis morimur per varios muta
bilitatis defectus: diuerſis generibus
mortis. Nunq̄ꝫ ergo ꝙ diu viuimus in
hoc mūdo poſſumus dicere vitā quam
humores tumidāt: dolores extenuant:
ardores excitant: aera morbidant: eſce
inflant: ieiunia macerant: ioci diſſol⸗
uunt: triſticie cōſumāt: ſollicitudo co⸗
artat: ſecuritas hebetat: diuitie iactāt
paupertas deijcit: iuuētus extollit: ſene⸗
ctus incuruat: infirmitas frangit: me⸗
ror deprimit: ⁊ his oībꝰ malis mors fu⸗
ribūda ſuccedit: ſilr̄qꝫ gaudio iſti⁹ mi⸗
ſere vite finē imponit: ita vt cū eſſe de
fierit: nec fuiſſe putetur. hec ille. Item
Aug. li. ſoliloquioꝝ dicit: Uita mea vi
ta caduca: vita que quanto magis cre
ſcit: tāto magis decreſcit: quāto magis
procedit: tāto mag̃ ad mortē accedit.
Uita fallax ⁊ vmbratica; plena laq̄is
multis. Nūc gaudeo: ſepe triſtor: nunc
vigilo: iam infirmor. Nūc viuo: ſtatim
morior: nunc felix apparebo ſp̄ miſer:
nūc rideo: iam fleo: ſicqꝫ oīa mutabili⸗
tati ſubiacēt: vt nil vna hora vno ſta⸗
tu pmaneat. Hinc timor: hinc tremor:
hinc fames: hinc ſitis: hinc calor: hinc
frigus: hinc languor: inde dolor exube
rat. Subſequit̄ his oībus inopinata
mors: que mille modis miſeros hoīes
quotidie rapit. Hunc necat febribus:
illū opprimit doloribꝰ: hūc conſumit
fame: illū ſiti extinguit: illum ſ̄o ſuffo
cat aquis: hūc perimit flāmis: hūc in⸗
terimit laqueo: illū dentibꝰ beſtiarum
fortiū deuorat: hunc trucidat ferro: il⸗
lū veneno corrūpit: alterū ſ̄o tm̄ repē
tino terrore miſerā vitā finire cōpellit.
Et nūc ſup hec oīa magna eſt miſeria:
q: cū nihil ſit certi⁹ morte: ignorat hō
finē ſuū: ⁊ cū ſtare putat: tollit̄ ⁊ perit
ſpes eius. Neſcit aūt hō q̄n vel vbi: vel
quomō moriat̄: ⁊ tñ eſt certū ꝙ eū mo
ri oporteat. h̄ ille. Quare vita preſens
beata eſſe minime poteſt. Et ideo cum
Lactā. cōcludim⁹ dicēte in lib. Sūmū
bonū qd̓ btōs facit nō pōt eſſe niſi in
ea religione atqꝫ doctrina cui ſpes im
mortalitatis adiūcta eſt. Igitur dem⁹
operā ne decipiamur tpaliū bonorum
ſuauitate: atqꝫ mūdū audacter ſub pe
dibus habeam⁹: eoqꝫ tm̄ vtamur vt ſic
tandē perueniam⁹ ad fruitionē illam
beatam: ad quam nos perducat ieſus
filius dei q̄ cū pr̄e ⁊ ſpūſancto viuit et
regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ De gaudijs btōꝝ qui letabunt̄ ex vi⸗
ſione dei ⁊ dotatione corpoꝝ atqꝫ ha⸗
bitatione in celo empyreo. Sermo. ij.

EXultabūt ſan⸗
cti in gl'ia. Illumiati p⸗
phete v̄ba ſunt iſta ori⸗
ginalr̄ pš. cxlix. Licꝫ ar⸗
ta ſit via q̄ ducit ad vitā
quātū eſt ex pte virtuoſoꝝ actuū: nihi⸗
lomin⁹ facillima atqꝫ ſuauis ex cōſide
ratione futuri premij. Inq̄t em̄ Orige
nes ſup epl'as pauli. Spes futuroꝝ la

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

boribus requiē parit. Hinc Hieronymus Euſtochium virginem in ep̄la ad eādē cōmonet: vt allicientes blāditias ſeculi ad que mēs hūana communiter inclinat paradiſi recordatiōe ꝓculcet. Ait ergo. Quotiēs te vana ſeculi delectat ambitio. Quotiēs ibi videris aliquid glīoſum ad paradiſum mēte trāſgredere: ⁊ eē incipe q̄d futura es. Egredere queſo pauliſp̄ de carcere corporis tui ⁊ p̄ſentis laboris mercedem ante oculos depinge: quā oculus nō vidit ⁊ auris nō audiuit: nec in cor hoīs aſcēdit. hec ille. Jcirco vt in via dn̄i expeditius fortiuſq; beneviuendo ambulemus: decreui in p̄ſenti ſermōe de gaudio btōꝝ v̄ba facere. Quō vtiq; q̄ſ ſit immenſum oſtēdem⁹ maxime ꝓpter tria.

Primo propter dei viſionez: fruitionem: ⁊ tenſionem.

Secundo propter corporis dotationem ⁊ ſenſuum perfectionem.

Tertio propter loci habitationez: ſociationem: ⁊ liberationem.

¶ Qualiter pōt videre eſſentiam diuinam hō vel angelus: ⁊ quomō nō oēs vidēt illā equaliter: ⁊ quāta ſit in illa viſione iocūditas ⁊ delectatio. Cap. j.

p Rimo oſtendamus q̄ſ ſit copioſum gaudiuz beatoꝝ propter dei viſionem de qua tria ſunt conſideranda.

Primū dicitur poſſibilitas.

Secundum inequalitas.

Tertium iocunditas.

¶ Primū cōſiderandū ē poſſibilitas. Ubi inueſtigandū eſt: vtrū poſſit quis hō vel angelus videre deū in ſui eſſentia ſiue facie ad faciē. Et pro p̄te vera ⁊ affirmatiua dicim⁹ q̄ ſic. Nam vt dicunt doctores in. iiij. diſt. xlix. Et eſt de hoc gloſa ſup illud pſ̄. xc. Oſtendā illi ſalutare meū. Tota merces eſt viſio. Et ad hoc facit autoritas apl̄i. q. j. ad Corinth. xiij. c. ait: Uidemus nunc p ſpeculum in enigmate: tunc autē facie ad faciem. Et iterū ibi: Nunc cognoſco ex parte: tunc cognoſcā ſicut ⁊ cognitus ſum. Et xp̄s Matth. v. ait: Beati mundo corde: qm̄ ipſi deum videbunt. Et Matth. xviij. Angeli eoꝝ in celis ſp̄ vident faciem patris mei qui in celis eſt. Sed nōnulli arguūt contendētes probare q̄ nulla creatura pōt videre diuinam eſſentiam. Et hoc tripliciter.

Primo autoritate.

Secundo ratione.

Tertio exemplo.

¶ Primo ꝓbant autoritate. Nam ſcribitur Johannis. j. c. Deum nemo vidit vnq̄. Que v̄ba ſic proſequitur Augu. ad paulam de videndo deū. Qm̄ ſicut natura īcorruptibilis ita ⁊ natura inuiſibilis. Et Chryſo. ſup Johem exponēs dictū prealligatuz inquit: Jdip̄m quod deus eſt non ſoluz prophete: ſed nec angeli viderunt: nec archangeli. Quod eīm creabilis nature eſt qualiter videre poterit quod increabile eſt? Et apoſtolus. j. ad Timotheuz vltimo c. dicit de deo. Solus hꝫ īmortalitatē: ⁊ lucem habitat inacceſſibilem: quem nullus hominum vidit ſed nec videre pōt. Et Dionyſius lib. de myſtica theologia ait: De⁹ inuiſibilis eſt ⁊ incognoſcibilis: omnē ſenſum ſuperās ⁊ oēm intellectum. ¶ Scd̄o arguunt ratiōe. Nam cognoſcentis ad cognituz oportet eſſe proportionem: cum cognitum ſit perfectio cognoſcentis. Sed nulla eſt ꝓportio creature ad creatorem: q: in infinitū diſtāt. ergo nulla creatura pōt videre diuinā eſſentiam. ¶ Tertio iſtud videt̄ poſſe ꝓbari exēplo. Nam Exo. xxxiij. c. habet̄. qualiter dn̄ loqueret̄ de⁹ Moyſi cui apparebat in figura vel ſubiecta creatura. Moyſes dixit. Oſtende mihi glīaz tuaz: id eſt ſm Nico. de lyra. Oſtende mihi teip̄m ſicut videris in glīa. Et dn̄s rn̄dit ei. Nō poteris videre faciem meaz. Non videbit me homo et viuet. Et infra. Poſteriora mea videbis: faciem autem meaz videre nō poteris. ¶ Pro ſolutione predictoꝝ ⁊ intelligētia veritatis notare debem⁹ tres catholicas ꝓpoſitiōes ſequētes.

ex Alexandro de Ales in primo volumi
ne ſumme. Et Bonauētura in ſuo. j. di.
iij. Et Tho. j. parte. q. xij. ¶ Prima veri⸗
tas: ꝙ eſſentia dei videri nō poteſt ocu
lis corporalibus: quia deꝰ incorporeus
eſt: vnde nec ſenſu nec imaginatione vi
deri pōt: ſed ſolo intellectu. Et ſi dice⸗
retur ꝙ deus poteſt videri ab homīe vi
ſione imaginaria: q2 dicit Eſa. vj. c. Vi⸗
di dominū ſedentem ſuper ſolium excel
ſum ⁊ eleuatū: ⁊ viſio imaginaria a ſen
ſu originē habet: quia fantaſia eſt mo⸗
tus factus a ſenſu ſm actum: vt dicitur
iij. de anima. ergo deus ſenſibiliter vi⸗
ſione videri poteſt. Reſpondet Tho. ꝙ
in viſione imaginaria non videtur ipſa
dei eſſentia: ſed aliqua forma in imagi
natione formata repreſentans deū ſm
aliquem modū ſimilitudinis: prout in
ſcripturis diuina per res ſenſibiles me
taphorice deſcribuntur. ¶ Secūda ꝑ⸗
poſitio: ꝙ nullus homo vel angelus po
teſt videre diuinam eſſentiā viſione in⸗
tellectuali propria vi nature. Ratio eſt
ſm Tho. in. iij. ſumme cōtra gentiles:
quia quod eſt ſuperioris nature ꝓpriū
nō poteſt cōſequi natura inferior: niſi
per actionem ſuperioris nature cuius
eſt propriū. Sicut aqua nō poteſt eſſe
calida niſi per actionem ignis. Videre
autē deū per ipſam eſſentiam diuinam
eſt propriū nature diuine. Operari enī
ſm propriā formam eſt propriū cuiuſli
bet operātis: nulla ergo intellectualis
ſubſtātia poteſt videre deū per diuinā
eſſentiam niſi deo hoc faciente. Et hoc
eſt quod dicitur ad Roma. vj. c. Gratia
dei vita eterna: quia videre diuinā eſſen
tiam cōuenit intellectui creato ꝑ gra⸗
tiam: non per naturam. ¶ Tertia ꝓpo⸗
ſitio: ꝙ videntes per eſſentiam deum:
licꝫ apprehēdāt eſſentiam diuinā: non
tamen illam cōprehēdunt. Vidēt nāqꝫ
eſſentiam diuinā infinitā: ſed modo fi⸗
nito. Nam illud cōprehēdi dr̄ qđ perfe
cte cognoſcitur. ꝑfecte aūt cognoſcitur
qđ tātū cognoſcit quātuꝫ cognoſcibile
eſt. Vñ ſi illud quod eſt cognoſcibile ꝑ
ſciētiā demonſtratiuā opinione tenea⸗
tur: ex aliqua ratione probabili conce⸗
pta: nō cōprehēditur puta ſi hoc quod
eſt triāgulū habere tres angulos equa
les duobus rectis aliquis ꝑ demōſtra⸗
ſtrationē cognoſcat cōprehendit illud.
Si ꝟo aliquis opinionē eius accipiat
per hoc ꝙ a ſapientibus ⁊ philoſophis
ita dicit: nō cōprehendit ipſuꝫ: q2 non
pertinget ad illum perfectū modū co⸗
gnitionis quo cognoſcibile eſt. Nullus
autē intellectus creatus pertingere po
teſt ad illū ꝑfectū modū cognitiōis di⸗
uine eſſentie quo cognoſcibilis eſt. Qr
cū eſſentia diuina ſit īfinita infinite co
gnoſcibilis eſt: ⁊ intellectꝰ creatus non
pōt illā infinite cognoſcere. Intantum
enī aliquis intellectus creatus diuinaꝫ
eſſentiā perfectius: vel minus perfecte
cognoſcit: inquātū maiori vel minori lu
mine glorie perfunditur. Cū ergo lumē
glorie in quocūqꝫ intellectu creato rece
ptum: non poſſit eſſe infinitum impoſſi
bile eſt ꝙ aliquis intellectus creatꝰ deū
infinite cognoſcat. Probantur iſta per
Augu. qui in li. de cognitione vere vite
ait: Deus eſt ſpiritus incomprehenſibi⸗
lis. Et in. xij. lib. de ciuita. dei. c. xviij. in⸗
quit: Quicquid ſciētia comprehenditur
ſciētis apprehenſione finitur. Et idē ad
paulā de vidēdo deuꝫ. Aliud eſt videre:
aliud totum vidēdo cōprehēdere. Vide
tur qđ neceſſariū preſens ſentitur. Com
prehēditur qđ ita videtur vt eius nihil
lateat cuius fines conſpici poſſunt. Vñ
cū deꝰ ſit infinitus nulli creature eſt cō⸗
prehēſibilis. Quis igit nō admiret pa⸗
riter ⁊ collaudet infinitaꝫ celſitudinem
ſummi dei: quē lꝫ tot milia miliū ange⸗
lorum ⁊ hoīm clare videāt ⁊ intelligant
ſumme bonū: ſumme felicē: ſumme glo⸗
rioſum: ſumme ſapiētē: ſumme pulchrū
ſumme delectabilē: ſumme deſiderabi⸗
lem: ſumme potentē: ſumme iuſtū: ſum⸗
me clementē: ſumme dominātē: ſumme
regnantem: ⁊ alia. Tñ in his excedit ad⸗
huc incōparabiliter cognitionē illoꝝ.
¶ Soluēda ergo iā ſunt abiecta. Et ad

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

auctoritates atq; exemplū dicimꝰ ꝙ deꝰ
in ſui eſſentia videri nō pōt viſione cor-
porali: neq; ꝓpria vi nature viſione in-
tellectuali. Sed tali viſione videri pōt
cū adiutorio ipſiꝰ dei illuminātis ⁊ eleuā
tis intellectū creatū ad ſuā beatā viſio-
nem. Nec ſic etiā videri pōt a creatura
viſione cōprehēſionis vt iā eſt predictū.
¶ Ad rationē que in contrariū adducta
fuit. Rñdet Tho. ꝙ ꝓportio dr̄ duplici
ter. Uno mō certa habitudo vniꝰ quā-
titatis ad alterā. Alio mō quelibet habi
tudo vnius ad alterū. Hoc modo ſcd̄o
pōt eſſe ꝓportio creature in deū inquā-
tum ſe hʒ ad ipſum vt effectus ad cām
aut potentia ad actū. Et ſm hoc intelle
ctus proportionatus eſſe pōt ad cogno
ſcendū deū. Et vt clarius loquar. Alia
eſt ꝓportio ſm quātitatem: vtputa eſt
ꝓportio aque in duobus vaſis eiuſdem
cōtinētie: ⁊ ſic nō eſt ꝓportio inter deū
⁊ creaturā. Eſt alia ꝓportio ſm quādā
ꝯtingentiā ſiue ordinis cōuenientiā: et
ſic eſt proportio inter guttulam aque et
aquam oceani etiā ſi eſſet infinita. Hoc
mō eſt ꝓportio inter intellectū creatū
angeli vel hoīs ⁊ ipſū deū. Ex quo Au-
guſt. dicit lib. xiiij. de trini. Eo aīa ima-
go dei eſt quo eiꝰ capax eſt et particeps
eſſe pōt. ¶ Scd̄m cōſiderandū de beata
viſione dei dr̄ inequalitas. Licʒ enī tot
milia miliū angelorū ⁊ hominū videant
eſſentiam dei: tn̄ nō oēs equaliter vidēt
Unn̄ ſaluator nr̄ Joh. xiiij. dixit: In do-
mo pr̄is mei manſiones multe ſunt. vbi
glo. i. diuerſa p̄mia meritorū. Hec autē
inequalitas ſm Tho. vbi. ſ. erit ꝓ hoc ꝙ
intellectus vnius habebit maiorē virtu
tem ſeu facultatē ad vidēdū deū q̄ ali-
us. Facultas ṽo vidēdi deū vt dictū eſt
nō cōpetit intellectui creato ſm ſuā na-
turā: ſed ꝑ lumē glorie qd̄ intellectū in
quadā deiformitate cōſtituit. Unn̄ intel-
lectus plus participans de lumine glīe
ꝑfectius deū videbit. Plus aūt partici
pabit de lumine glorie q̄ plus habet de
charitate. Quia vbi eſt maior charitas
ibi eſt maius deſiderium: ⁊ deſiderium
quodāmodo facit deſiderantē aptum ⁊
paratū ad ſuſceptionē deſiderati. Unde
qui plus habet de charitate perfectius
eū videt ⁊ cū maiori beatitudine. Si ṽo
aliquis obſtaret ex verbo Johis qui. ſ.
cano. c. iij. ait: Uidebimus eū ſicuti eſt:
ſed ipſe vno mō eſt: ergo vno mō vide-
bitur ab oībus: ⁊ ſic nō ꝑfectius ab vno
q̄ ab alio. Reſpōdere poſſumꝰ ſm Tho
mā ꝙ cū dicimus: videbimus eū ſicuti
eſt: aduerbiū determinat modū viſiōis
ex parte rei viſe: vt ſit ſenſus. Uidebimꝰ
eum ita eſſe ſicuti eſt: qr ipſum eſſe eius
videbimus qd̄ eſt eius eſſentia. Nō aūt
determinat modū viſionis ex parte vi
dentis: vt ſit ſenſus ꝙ ita erit ꝑfectus
modus videndi ſicut eſt in deo ꝑfectus
modus eſſendi. Quare diuerſitas illa vi
dendi nō erit ex parte obiecti: qr idē ob-
iectū oībus preſentabit. ſ. dei eſſentia.
Sed erit ꝑ diuerſam facultatē intelle-
ctus nō naturalē: ſed glorioſam. Quis
nāq; poterit explicare q̄ pulcher q̄ bo-
nus: q̄ pius: q̄ benignus ſit creator. De
ficit certe ſenſus: nō ſufficit intellectus
hoc in mundo excogitare in creaturis q̄
nihil ſunt reſpectu creatoris. Ideo Au-
gu. in lib. ſoliloquiorum. Ue cecis ocu
lis qui te non vident ſol illuminans ce
lum ⁊ terram. Ue caligantibus oculis
qui te videre non poſſunt. Ue auertē
tibus oculos vt non videant veritatē.
Nequeunt enim oculi aſſueti tenebris
ſumme veritatis radios intueri: nec ſci
unt de lumine aliq̄d eſtimare: quorū eſt
in tenebris habitatio. Tenebras vidēt:
tenebras diligunt: tenebras approbāt:
de tenebris euntes in tenebras neſciūt
vbi corruant. Ideo nāq; ſi mortales mi
ſeri conſpicerent quāta ſit creatoris dul
cedo: nihil aliud guſtarent de mundo.
Quid eſt deus? Qualis eſt: aut quātus.
Cum ſit infinitus certe comprehendi ne
quaq; poteſt. Uerū de ipſo noticia ali
qua haberi poteſt: ſi conſideremus que
ipſe fecit atq; creauit. Ideo Sap. xiij.
dicitur: A magnitudine ſpeciei ⁊ creatu
re cognoſcibilis poterit creator horum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

videri. Et Iſidoꝛꝰ de ſummo bono li.
ſ.c.iiij. Sepe ad incoꝛpoꝛeā creatoꝛis
rē. Ibi videas obſecro. Quot in mun-
do fuerūt hoīes ſunt ⁊ erūt? Quot ip-
ſoꝝ gaudia? Quot leticie? Quot exul-
tationes? Quot felicitates? de diuitijs
de delitijs: de choꝛeis: de odoꝛibus: de
coloꝛibꝰ: de ſapoꝛibꝰ: de honoꝛibus: de
ceteris ꝓpter que humani noſtri ſen-
ſus delectari ſolēt ⁊ aīa? Oīa ſimul col
lige: ⁊ cū ſimul ea colligeris: inuenies
nihil eē reſpectu gaudij qᵒ habēt bea-
ti de viſione diuina. O lumen incōpre
henſibile. O ſumma maieſtas dei: qñō
potero te in hoc mūdo aliqualiter ſen
tire? O aīe xpiane vultis aliq̇d videre
de imagine creatoꝛis? Audite q̇d aſſe-
rit Auguſtinꝰ libro ſoliloquioꝝ. q̇ deuꝫ
multis modis q̄ſiuit. Ait eñi ſic: Circū
iui vicos ⁊ plateas ciuitatis huiꝰ mū-
di querēs te: ⁊ nō inueni: q: male que-
rebā foris qᵒ erat intus. Miſi nūcios
meos oēs. ſ. ſenſus exterioꝛes: vt que-
rerēt te: ⁊ nō inueni: q̇ male querebaꝫ.
Uideo eñi lux mea deꝰ: qui illuminaſti
me. Quia male ꝑ eos querebā: q: tu es
interius: ⁊ tñ ipſi vnde intraueris ne-
ſcierūt. Nā oculi mei dicūt: Si nō fuit
coloꝛatū: per nos non intrauit. Aures
dicūt: Si ſonitū nō fecit: per nos non
trāſiuit. Naſus dicit: Si nō oluit: per
me nō venit. Dicit guſtus: Si nō ſapu
it: ꝑ me nō intrauit. Tactus etiā addit
Si coꝛpulētus non eſt: nihil de hac re
me interroges. Nō iſta in te ſunt deus
meꝰ. Nō eñi coꝛpoꝛis ſpeciē: nō decꝰ tē
poꝛis: nō cādoꝛem lucis vel coloꝛē: nō
dulciū melodiarū cātus: ⁊ quecūq; dul
ce ſonātia: nō floꝝ ⁊ vnguētoꝝ vel aro
matum odoꝛes: nō mella vel māna gu
ſtui delectabilia: nō cetera q̄ ad tangē
dū vel amplexādū amabilia: nec oīa
alia ſenſibus his ſubiecta quero cum
deū meuꝫ quero. Abſit vt iſta credide-
rim deū meū eſſe: que etiā brutaliū ſen
ſibus cōpꝛehenduntˀ. Et tñ cū deū me-
um quero: quero nihilominus quādā
lucē ſuper omnē lucē quā nō capit ocu
lus: quandā vocē ſuper oēm vocē quā
non capit auris: quendā odoꝛē ſuper
oēm odoꝛē quē non capit naris: quen
dā dulcoꝛē ſuper oēm dulcoꝛē quē nō
ſapit guſtus: quēdā amplexuꝫ ſuꝑ om
nē amplexū quē tactus nō tāgit. Et in
terioꝛis quidē hoīs iſta lux fulget vbi
locus nō capit: iſta vox ſonat vbi tpˢ
nō capit: odoꝛ iſte redolet vbi flatꝰ nō
ſpargit: ſapoꝛ iſte ſapit vbi nō eſt edaci
tas: amplexus iſti tangitˀ vbi nō diuel-
litur. Hic eſt deꝰ meus: ⁊ nō eſtimabitˀ
alius ad illuꝫ. Et. j. Circuībā oīa que-
rēs te ꝓpter te: ⁊ propter eīa derelin-
quens me. Interrogaui terram ſi eſſet
deus meꝰ. Et dixit mihi: Nō. Et omnia
quē in ea ſunt: hoc idē cōfeſſa ſunt. In
terrogaui mare ⁊ abyſſos: ⁊ reptilia q̄
in eis ſunt. Et rñderunt. Nō ſumus de
us tuus. Quere ſupꝛa nos. Interroga
ui flabilē aerē ⁊ inq̇t: Fallitur laboꝛ tu
us nō ſum ego deus tuꝰ. Interrogaui
celū lunā ⁊ ſtellas. Nec nos ſumus de
us tuus inquiūt. Et dixi oībus his qui
circūſtant foꝛes carnis mee. Dicitis mi
hi ꝙ vos nō eſtis deus meꝰ. Dicite mi
hi aliq̇d de illo. Et exclamauerūt oēs
voce grandi. Ipſe fecit nos. Interro-
gaui pꝛoinde mūdi molē: dic inquam
mihi ſi deus meꝰ es: an non? Et rñdit
voce foꝛti. Nō ſum inquit ego: ſed per
ipſum ſum ego. Quē queris in me ipſe
fecit me. Supꝛa me quere q̇ regitˀ me q̇
regit ⁊ te. hec ille. O magna igitˀ dulce
do mentis: qñ tot Aug. cōſiderabat.
Nēpe magnus ei videbatˀ dñs ⁊ lauda
bilis nimis. Ideo Eſa. xxxiij. dr: Regē
in decoꝛe ſuo videbūt Eccl'a. xj. Dulce
lumen ⁊ delectabile eſt oculis videre
ſolē. Et tātū eſt leticia in viſione grati
oſe eſſentie diuine: ꝙ potius ſancti dei
vellent in inferno eſſe ⁊ deū videre: ꝙ̄
in paradiſo ⁊ deū non videre: ⁊ potius
in penis eſſe ⁊ deū videre: ꝙ̄ extra pe-
nas ⁊ deum non videre. Chryſo. quoq;
ait: Ego dico: multo grauioꝛ eſt ꝙ̄ ge-
henna cruciatus remoueri ⁊ abijci ab
illa gloꝛia. Nec puto ita acerba eſſe ge

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

bonne incēdia vt ſunt illa q̄b⁹ torquē-
tur hi q̄ arcent a cōſpectu dei. Et Bern̄.
Reuera illud eſt ſummū ꝛ verū gaudi-
um quod nō de creatura: ſed de creato
re cōcipitur: quod cū poſſideris: nemo
tollet a te: cui cōparata oīs aliunde io
cunditas meror eſt: oīs ſuauitas do-
lor eſt: omne dulce amarum: omne pul-
chrū fetidū: oīe poſtremo qđ delecta-
re poſſit moleſtū: cū dei bonitas in in-
finitū excedat omnē bonitatē creatā.
Delectatio que erit in perceptione im
mediate illius bonitatis in infinitum
melior erit omni perceptiōe create bo-
nitatis. Joh. xvii. Hec eſt vita eterna
vt cognoſcāt te ſolū deū verū ꝛ quem
miſiſti ieſum xp̄m Aug. ſupra. ij. Cor.
iij. Ibi beata vita in fonte viuo bibit
vnde aliq̄d ſpargit huic humane vite.
Jō propheta Dauid dicit ps. xlj. Quē
admodum deſiderat ceruus ad fontes
aquarū ꝛc. Oēs delitie q̄ ſunt in toto
mūdo velut minime gutte ſunt aque:
que fluxerūt ab illo ſacro fonte trinita
tis. Vhe ergo inimicis dei q̄ dimittūt
infinitā dulcedinē ꝛ bonitatē pro mini
ma ſcintilla que vertet in amaritudinē
Hier. ij. Dereliquerunt me fontē aque
viue ꝛc. ¶ Tertiū cōſiderandū de viſio
ne dei ē iocūditas. Erit vnicuiq; vidē
ti deū tanta iocūditas ꝛ plena leticia:
vt in illa omne hoīs deſideriū quieſcat
nihilq; amplius appetat. Ratio ē ſm
Rich. in. iiij. di. xlix. q: vnuſquiſq; na-
turaliter appetit ſuā perfectionē. Se-
cundaria vō humani intellectus perfe
ctio cōſiſtit in pfectione ſui act⁹ qui eſt
intelligere. Nūq; aūt actus intelligen
di eſt pfect⁹ niſi ſit reſpectu nobiliſſimi
intelligibilis ꝛ nobiliſſimo mō intelli
gendi. Nobiliſſimū intelligibile eſt de
us: nobiliſſim⁹ modus intelligēdi eſt
intelligere ip̄m in ſui ſubſtātia. Ex quo
tā amabilis tāq; gratiſſima ē viſio illa
ꝙ ſi q̄s proponeret alicui beato vellet
ne per milia milium annoꝝ eſſe in hoc
mundo abſq; hoc ꝙ videret deū: habe
ret q; oēs diuitias: oēs theſauros: oēs
pecunias: omnes p̄cioſos lapides: om
nia iocalia: omnia regna mundi: om-
nia delicata cibaria: omnē viroꝝ clariſ
ſimoꝝ famā ꝛ gloriā: ac deſiderabilia
queq; q̄ in hoc ſeculo poſſunt eſſe ſta-
tim clamaret. Diſcede a me ꝛ ſine me
eſſe in delitijs viſiōis dei: q̄ ſola incom
parabiliter excedit quelibet tēporalia
dona: q̄libet tpalia gaudia: quamlibet
phoꝝ ſciam: quālibet regū ꝛ imperato
rū preeminētiā. Hinc Aug. li. iij. de li
bero arbitrio. ait: Tāta eſt illa pulchri
tudo iuſticie ꝛ icōmutabilis lucis eter
ne: ꝙ ſi non liceret in ea morari plus
q̄ȝ vnius diei hora: ꝓpter hoc ſoluz in
numerabiles anni huiusvite pleni et
cūfluētia bonoꝝ tpaliū recte meritoq;
contemnerētur. Et libro. x. de ciui. dei.
c. xv. inquit: Illa nāq; beata viſio dei
tante pulchritudinis viſio eſt ꝛ tanto
amore digniſſima: vt ſine hac quibuſ-
libet alijs bonis preditum ꝛ abundan
tem non dubitem protinus infeliciſſi-
muz dicere. Et apoſtolus. j. ad Cor. ij.
Oculus nō vidit nec auris audiuit nec
in cor hominis aſcendit que prepara-
uit deus his qui diligunt eū. Videbi-
mus etiam deū incarnatuz: quod quā-
te iocūditatis ſit: dicit Bern̄. Plenum
prorſus omnis ſuauitatis videre homi
nem hoīs conditorē. Profecto nimia
leticia erit videre xp̄m tā ꝙ glorioſum
deum ire per paradiſum. Vn̄ Scotus
in. iiij. di. xlix. dicit ꝙ xp̄s poteſt ſe mo
uere realiter vere ꝛ ſicut rex in celo em
pyreo. Videmus quoq; ipſum noſtrū
finē. Videbim⁹ ip̄m factorē: creatorē
ſicut vn⁹ ex nobis: ꝛ humanā naturaz
exaltatam ſuper angelos. Et hec erit
prima dos anime. ¶ De ſecunda dote
que eſt fruitiōis inquit Rich. in quar-
to vbi. ſ. ꝙ dos fruitionis eſt perfect⁹
charitatis habitus quo anime fruitur
deo. ¶ De tertia dote que eſt tentionis
inquit Rich. vbi. ſ. Dos tentionis eſt
habit⁹ pfectus quo voluntas eſt per-
fecte ſecura de tētionis p̄dicte ppetua
tione. Quid plura? Surſuz corda leua

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſmus de tenebꝛe vite huius: ⁊ dulcedinē
paradiſi ꝑ ꝯtēplationē deguſtemus: qꝛ
nihil arbitroꝛ dulcius ꝙ̄ tali cogitatio
ne occupari. Exemplū fratris Egidij.
Exēplū fratris Bernardi de q̄ntavalle.
Cū aūt experiemur ea admirabimur et
letabimur ſcientes multo vberiorē eſſe
felicitate ipſam ſctōꝝ ꝙ̄ rumoꝛ q̄ inſo-
nat nr̄is auribus in hac vita. Sicut fa-
ctū legimus de regina ſaba q̄ venit a fi
nibꝰ terre ad Salomonē audita fama
ipſiꝰ: vt dꝛ. iij. Reg. x. Hec cū ꝯſideraſſet
ſapiētiā Salomonis: vidiſſetqꝫ domuꝫ
quā edificauerat: ⁊ cibos mēſe eius: et
habitacula ſeruoꝝ: ⁊ ordinē miniſtran
tiū: veſteſqꝫ eoꝝ ⁊ pincernas: ⁊ holocau
ſta que offerebat in domo dn̄i: nō habe
bat vltra ſpm̄: dixitqꝫ ad regeꝫ. Verus
eſt ſermo queꝫ audiui in terra mea ſuꝑ
ſermonibꝰ tuis ⁊ ſuꝑ ſapiētia tua: ⁊ nō
credebā narrātibus mihi donec ipſa ve
ni ⁊ vidi oculis meis: ⁊ ꝓbaui ꝙ media
pars mihi nūciata nō fuerit. Maioꝛ eſt
ſapientia tua ⁊ opa tua: ꝙ̄ rumoꝛ queꝫ
audiui. Bt̄i viri tui ⁊ bt̄i ſerui tui hi q̄
ſtāt corā te ſemꝑ ⁊ audiūt ſapiam tuā.
O igit̄ ꝑclarū illū diē cū aīa nr̄a ad vi-
ſionē illā diuinā attinget. Cōperiet ꝓ-
fecto tātā eſſe viſionis delectationeꝫ ꝙ
merito dicere poterit. O deus dulciſſi-
me: bt̄i q̄ te q̄rūt: bt̄i q̄ te habēt: bt̄i qui
te vidēt: bt̄i q̄ habitāt in domo tua: bea
ti deniqꝫ qui mundo ſpꝛeto te verum ⁊
ſummum bonum deſiderant.

¶ De origine dotium corpoꝝ btōꝝ: ⁊ de
numero atqꝫ ꝯditione illarū. Cap. ij.

SEcundo oſtēdimus ꝙ̄ ſit co
pioſum ⁊ immēſuꝫ gaudiū
btōꝝ ꝓpter corporis dota-
tionē: de q̄bus dotibus tria
conſideremus.

Primo originationē.
Scd̄o diſtinctionē.
Tertio cōditionē.

¶ Primo ꝯſideremus originationē. vn̄
ſcꝫ erit origo dotiū in corporibus btōꝝ.
Ad qd̄ ita dicit Rich. in. iiij. di. xlix. Do
tiū origo erit a deo ꝑ creationē vt q̄daꝫ
nō improbabiliter dicūt. Vn̄ ꝓ tāto di-
ꝙ dotes erūt in corpore a btītudine aīe
ꝑ quādā redūdantiā: qꝛ deus illas crea
bit in corporibus btōꝝ ꝓpter meritū
aīarū: qꝛ in via ⁊ ſibi ⁊ corporibus ſuis
gl̄iam meruerūt. Vel pōt dici ꝓbabili-
ter ꝙ origo illaꝝ dotiū erit a deo nō tn̄
ꝑ creationē: ſed mediāte btītudine aīe:
qꝛ ſicut dicit Aug. in epl̄a ad Diol. Tā
potētem fecit deus aīam: vt ex eius ple
niſſima btītudine q̄ in fine tēpoꝝ ſctis
ꝓmittit̄ redūdet in inferiorē naturā q̄
eſt corpus nō btītudo q̄ fruētis ⁊ intel
ligētis eſt ꝓpria: ſed plenitudo ſanita-
tis ⁊ incorruptionis vigoꝛ. Dn̄s autem
Boñ. in ſuo. iiij. di. xlix. ita poſuit: ꝙ eſt
loq̄ de dotibus corporis: in q̄bus eius
gl̄ificatio ꝯſiſtit: vel quātum ad diſpoſi
tionē: vel quantū ad cōſummationem.
Si quātū ad diſpoſitionē ſic dicunt̄ di
ſpoſitiōes q̄ ſunt qualitates abſolute
ipſius corꝑis q̄ ſibi dant̄ a deo i eius re
formatione. Si quātū ad ꝯſummatio-
nē: ſic dico ꝙ ſunt a gl̄ia aīe ſiue ab aīa
gl̄ioſa. Vn̄ ſicut in pn̄ti aīa in corpus in
fluit: ⁊ ꝑ illā influētiā corpus eſt colora
tius: durabilius: virtuoſius ⁊ agilius
ꝙ̄ cū aīa ſeparat̄. Silr̄ dico in ꝓpoſito
ſuo mō ꝙ aīa gl̄ioſa influēs in ſuū cor-
pus oēs dotes iſtas ad quas diſpoſitio
nē habebat ꝑ ſui reformationē ꝑficit et
cōſummat. ¶ Scd̄o ꝯſideremus de do-
tibus btōꝝ corpoꝝ diſtinctionē. Diſtin
guunt̄ eīm a ſctis quattuoꝛ dotes ipſuꝫ
corpus gl̄ioſuꝫ ꝑficiētes: videlꝫ impaſſi
bilitas: claritas: ſubtilitas: ⁊ agilitas.
Rō aūt huius numeri ⁊ ſufficiētie aſſi
gnat̄ a Boñ. qꝛ corpus noſtrū eſt cōpoſi
tū ex quattuoꝛ elemētis: ⁊ qꝛ elementa
ſunt impfecta: quadruplicem habet ab
eis defectibilitatē. Ab aqua que eſt ele
mentū humidū ⁊ paſſibile: hꝫ paſſibili-
tatem ⁊ corruptioneꝫ: vnde humidum
aqueū corpus corrumpit. A terra q̄ eſt
elementū opacū habet obſcuritatē. Ab
igne aīalitatē: qꝛ calor cōſumit̄ cōtinue
ideo continue indiget ciboꝝ alimonia.
Ab aere habet infirmitatē. Aer eīm fac

immutatur ⁊ cedit cuilibet impellēti. Cū̄ ergo quattuor iſti defectus debēt per bona oppoſita remoueri: ad hoc ꝙ corpus ſit pfectuꝫ pfectione cōpleta: iō quattuor ſunt dotes. Cōtra corruptionē ⁊ paſſionē: incorruptibilitas vel impaſſibilitas. Cōtra obſcuritatem claritas. Cōtra aīalitatē ſpūalitas. Cōtra infirmitatem virtus ſiue penetrabilitas. Vnde aplus. j. Cor. xv. ait: Seminatur in corruptione ſurget in incorruptione: ecce impaſſibilitas. Seminatur in ignobilitate ſurget in gloria: ecce claritas. Seminatur in infirmitate ſurget in virtute: ecce ſubtilitas. Seminatur corpus aīale ſurget ſpūale: ecce agilitas. ⁊ Augu. lib. xxij. de ciui. dei. inquit: Abijcietur a corporibus nris oīs deformitas: oīs tarditas: oīs infirmitas: oīs corruptio. Oīs deformitas p claritatē. Oīs tarditas per agilitatē. Oīs infirmitas p ſpūalitatē. Oīs corruptio p impaſſibilitatē. Videtur itaqꝫ ſufficiens iſta dotium enumeratio. Nā dotes corporis dicuntur nō omnes qualitates: ſed qualitates nobiles ⁊ principales de nouo ſupaddite nature. Et qꝛ de nouo ſupaddite debēt accipi ſm naturales defectus: ⁊ hi ſm cauſas pricipales q̄ ſunt quattuor elemēta. ¶ Tertio ꝯſideremus de dotibꝰ corporū btōꝝ cōditionē. Prima dos eſt impaſſibilitas. Erūt enim corpora illa incorruptibilia ⁊ impaſſibilia. Sed huius impaſſibilitatis cauſam diuerſimode pleriqꝫ ponunt. Dicunt ergo quidā ꝙ elementa erūt in corpore glorioſo ſm ſubſtantiā nō ſm qualitates. Et iō qꝛ ſubſtatie nihil eſt contrariū: ſed vbi nulla eſt cōtrarietas nulla eſt pugna nec diſſolutio ex conſequenti corpora illa erūt incorruptibilia ⁊ impaſſibilia. Sed hoc ſtare nō pōt: vt dicit Boñ. ꝙ a corporibus glioſis: vt refert Augu. vitia detrahuntur: natura ſeruabitur. Sed qualitates elemētales ſunt eis naturales: ergo manebunt. Si dicas ꝙ manent ſm eſſentiam nō ſm actum. Cōtra qꝛ vnūquodqꝫ nobilius eſt qū eſt coniunctum actui q̄ꝫ qñ nō. Alij dicūt ꝙ corpora beata erunt impaſſibilia p hoc ꝙ ceſſabit motus celi quo ceſſante nihil pōt moueri. Sed articulus iſte excōicatus eſt. Nā ſm Auguſtinū ſi ceſſaret motus celi adhuc rota figuli poſſet moueri. Landul. in ſuo. iiij. aſſerit ꝙ cauſa impaſſibilitatis corpoꝝ btōꝝ eſt ex hoc ꝙ voluntas diuina nō coagit cuicūqꝫ cauſe ſecunde corrūpenti. Ceſſante enim prima cā ab actiōe ſua ceſſabit cā ſcđa. Jō nulla cā ſcđa pōt corrūpere corpora btā: qꝛ deus non coaget illi: ſicut corpora triuꝫ pueroruꝫ erant impaſſibilia ab igne: qꝛ deus nō coagebat igni ad comburendū eos: lꝫ coageret ei ad talia combuſtibilia. Si obijcias cōtra iſta qꝛ tūc impaſſibilitas nō eſſet dos: qꝛ nihil poneret in corpore dotato niſi priuationem actionis diuine. Et ſcđo qꝛ eodeꝫ modo erūt impaſſibilia corpora dānatorū: qꝛ deus non coaget igni vt corrūpat ea. Reſpōdet Landul. ꝙ nō oportet ꝙ dos ſit in dotato. Nam dos non eſt in ſpōſa que dotatur: ſed ſufficit ꝙ ex dote aliquid fiat circa perſonam dotatam: ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito. Vel dicere poſſumꝰ: ꝙ impaſſibilitas eſt quedam priuatio paſſionis ſeu potentie recipientis paſſionē: ⁊ iſta priuatio eſt in corpore dotato. ſ. corpore beato: ſed eſt a voluntate diuina. ¶ De corporibus vō damnatis dicit Landul. ꝙ non habebunt dotem impaſſibilitatis. Tum qꝛ fortiſſime patientur ab igne tum quia non datur eis pro meritis ꝙ non corrumpantur ab igne: ſed vt continue crucientur. Richardus vō in ſuo. iiij. vbi. ſ. refert ꝙ in impaſſibilitate eſt cōſiderare: ⁊ illud qđ ponit ⁊ illud qđ excludit. Quis enim ſignificetur negatiuo modo: tamen res per eam ſignificata non eſt priuatio: ſed habitus. Eſt em̄ qualitas in corpore ex redundantia beatitudinis anime cauſata: corpus prohibens ab omni paſſione corruptioni contraria. Omiſſis itaqꝫ doctoꝝ opinionibus varijs de cauſa impaſſibilitatis illorum corporum glorificatoruꝫ firmiter

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

⁊ indubitanter tenere debemꝰ ꝙ pre⸗
tacta corpora nec patient nec poterūt
pati: nec ab interiori nec ab exteriori:
nō a frigore: nō a calore: nō a fame: nō
a ſiti: nō ab egritudinibꝰ: ⁊ hmōi qui
bus moleſtamur in pſenti vita quoti⸗
die. Jō Apocal. xxj. ſcribit: Abſterget
deus oēm lachrymā ab oculis eoꝝ: et
mors vltra nō erit: neqꝫ luctꝰ: neqꝫ cla⸗
mor: neqꝫ dolor erit vltra. Erit itaqꝫ
ibi ſanitas ſine infirmitate: iuuētus ſi
ne ſenectute: vita ſine morte. ¶ Scḋa
dos corpoꝝ btōꝝ ḋr claritas. De hac
ſcribitur Sap. iij. Fulgebunt iuſti. Et
Mat. xiij. Fulgebūt iuſti ſicut ſol in re
gno patris eoꝝ. Sunt nihilominus in
hac parte tres theologoꝝ ꝓpoſitiōes
attendende. ¶ Prima eſt dn̄i Bonauē
ture ⁊ Lūdulphi: qui dicūt ꝙ corpora
beatoꝝ erūt luminoſa ⁊ colorata. Co⸗
lorata quidē ꝓpter naturā quattuor
elemētoꝝ ⁊ eoꝝ qualitates ex qbus cō
ſtabit corpus humanū. Sed luminoſa
rōne luminis ſuperadditi. nā noctilu⸗
ca de dei apparet colorata: de nocte lu
cida. Simlr carbo per ſui naturā alicu
ius coloris eſt: igne aūt aduenīēte effi⸗
citur luminoſus: ⁊ tn̄ nihilominus eſt
coloratus: q: eſt ibi lux materie terre⸗
ſtri incorporata. Sic corpus reſurgēs
per naturā ſuā habebit colorē ⁊ clari⸗
tas luminis ſuperinducet ipſum ſicut
ignis carbonē. ¶ Scḋa ꝓpoſitio ſm
Richardū: ꝙ lux elemētalis ⁊ lux cor⸗
poris glorificati nō ſunt eiuſdē ſpeciei
ſed lux eſt quaſi quedā imitatio illius:
ſicut lux ſpūalis aīe nō eſt eiuſdē ſpeci
ei cū ſpirituali luce glorie: ſed eſt qdaꝫ
imitatio illiꝰ. Simlr lux ſolaris eiuſ⸗
dē ſpeciei nō eſt cū luce corporis glori⸗
ficati: ſed vna eſt quedā ſimilitudo ſeu
imitatio alteriꝰ. Et lꝫ dicat Mat. xvij.
de xp̄o. Reſplēduit facies eiꝰ ſicut ſol:
tn̄ gloſa ibi dicit plus certe ꝙ̄ ſol: ſed
non habuit exēplū maius cui cōpara⸗
ret. ¶ Tertia ꝓpoſitio eſt ꝙ lux corpo⸗
ris xp̄i eiuſdē ſpeciei eſt cū luce q̄ poſt
reſurrectionē erit ī alijs corporibꝰ glo⸗
rificatis. Jdeo apl's dixit Phil. iij. Re
formabit corpꝰ hūilitatis noſtre confi
guratū corpori claritatis ſue. Tn̄ erit
differētia inter lucē corporis xp̄i: ⁊ lu⸗
cem alioꝝ. Et inter ſe etiā differūt lux
vniꝰ corporis glorioſi a luce alteriꝰ ſm
magis ⁊ minꝰ. Quod notauit apl's di⸗
cēs. j. ad Corinthios. xv. Alia eſt clari⸗
tas ſolis: alia claritas lune: alia clari⸗
tas ſtellarū. Stella eni͂ differt a ſtella
in claritate: ſic ⁊ reſurrectio mortuoꝝ.
Nā ſicut dicit magiſter ſententiarū in
littera. Claritas corpoꝝ eſt differēs ſm
differētiā glorie aīarum: q: ex claritate
beatitudinis aīe claritas redundabit
in corpus. Vn̄ ſm ꝓportionē qua bea
titudo aīe xp̄i excedit beatitudineꝫ cu
iuſlibet alteriꝰ aīe: ſic lux corporis xp̄i
excedit lumen futurū in quocūqꝫ alio
corpore. ¶ Tertia dos corporū beatoꝝ
erit ſubtilitas. Vbi dicit Richardus
de media villa ex mēte philoſophi: ꝙ
res triplici de cā eſt penetratiua. Aut
propter quātitatis paruitatē: maxime
ſm latuꝫ ⁊ profundū vnde acus q̄uis
longa: penetratiua eſt. Aut propter ra
ritatē: ⁊ ſi aer eſt penetratiuus. Aut ꝓ
pter actiue virtutis magnitudinē: ſic
vinū eſt penetratiuū multomagis ꝙ̄
ſimplex aqua quātūcūqꝫ tenuis. Qua⸗
propter aqua cū modico vino bibita
magis refrigerat ſanū ꝙ̄ ſi per ſe biba
tur: q: vinū facit eam ad loca corporis
penetrare. Scḋm pmā cām penetrā⸗
di non attendit ſubtilitas corpoꝝ bea
torū: q: indebita quantitate reſurgēt.
Nec etiā ſm cām ſecundā: q: tota ma⸗
teria que eſt neceſſaria ad eſſentiā coꝝ
reſurget in eis. Vnde quidā errauerūt
dicētes: ꝙ corpora glorioſa erūt ratio⸗
ra aere vel vento. Quē errorē vt ponit
Gregorius in moralibus tenuit Eutici
us conſtantinopolitane vrbis epiſco⸗
pus. Jgitur ſubtilitas illorum corpoꝝ
erit ſm tertiam cauſam. Per virtutes
nanqꝫ beatitudinis anime erit in bea⸗
tis corporibus tanta magnitudo vir⸗
tutis actiue ꝙ per eam multo efficacꝰ

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

poterāt penetrare ꝙ̄ ignis vel aer. Un̄
Anſelmus in libro de ſimilitudinibus
inter pncipiū ⁊ mediū de quolibꝫ bea
to dicit: ꝙ in tantū erit fortis vt etiā ſi
velit terrā cōmouere poſſit. ¶ Quarta
dos corpoꝝ beatoꝝ erit agilitas. De
qua Sap. iij. ſcribit̄: Tanꝙ̄ ſcintille in
arūdineto diſcurrēt. ſ. beati volabūt ⁊
nō deficiēt. Ad qd̄ intelligēdum dicit
Landulphus ꝙ tria cōcurrūt ad agili
tatē. ¶ Primū eſt potētia aīe motiua.
Duplex em̄ motus eſt in hoīe. Unus q̄
eſt ſm elemētū ꝑdominās quo moue-
tur deorſum: ⁊ iſte motꝰ nō ineſt ſibi ꝑ
aīam. Alius eſt motꝰ ꝓgreſſiuus cuiꝰ
principiū eſt aīa: q̄ motꝰ tripliciter dif-
ferūt. Primo qꝛ vnus eſt ab aīa ſcꝫ pro
greſſiuus: alius aūt nō. Scd̄o qꝛ motꝰ
primꝰ eſt ad vnū tm̄ eo ꝙ ſequit̄ graui
tatē, ſcd̄s pōt eſſe ad diuerſa ſm diuer
ſam apprehēſionē ſenſus quā ſequit̄
aīa. Tertio qꝛ i primo motu grauitas
que eſt principiū eiꝰ nō pōt deſiſtere:
ſed in ſcd̄o motu pōt aīa deſiſtere. Ha
bet nihilominꝰ aīa potētiā nō ſolū ad
motū ꝓgreſſiuū organice: ſed etiaꝫ ad
mouēdū corpus nō organice. Dicitur
autem aīa mouere organice qn̄ mouet
vnā ptē mediante alia: ſicut mouēdo
pꝫ mouet alia mēbra: ⁊ ſic fit motꝰ pro
greſſiuꝰ. Mouet em̄ īmediate vnā par
tē mediāte illa mouet aliā: ⁊ ſic moue-
tur totꝰ hō ſucceſſiue. Dicit̄ etiā moue
re nō organice mouēdo totū ſimul. Et
ſic aīa beata poterit corpus ſubito mo
uere: licꝫ nō in inſtāti de loco ad locū.
¶ Scd̄ꝫ qd̄ occurrit ad agilitateꝫ erit
multiplicatio ſpirituū puriſſimoꝝ. Tū
qꝛ ſpūs vitales erūt puriſſimi ⁊ vigo-
roſiſſimi: tū qꝛ corpꝰ replebit̄ aliq̄ pu-
riſſimo elemēto. ſ. puriſſimo aere vt nō
ſit vacuū nō erūt tūc faces. ¶ Tertiuꝫ
qd̄ cōcurrit ad agilitatē erit remotio
oīs indiſpoſitiōis q̄ eſt in neruis ⁊ in
corpore: ⁊ oīs pōderoſitas q̄ nō eſt de
eſſentia nature. Et tūc aīa poterit mo-
uere facilit̄ tale corpꝰ vel motu ꝓgreſ-
ſiuo vel totū ſimul. ¶ Si dicas quō ita
bunt corpa in celo empyreo. Rn̄deo ꝙ
ambulabūt ⁊ mouebunt̄ ſubito ꝑ ubi
to. Si qn̄ ſtabūt credit̄ ꝙ ſtabunt ere-
cta. Licꝫ em̄ corpi in quātū corpus eſt
magis cōpetat ſedere vel iacere. Tn̄ in
quātū eſt inſtrumētū aīe magis com-
petit ſibi ſtare ꝓpter pticipationē ad
operandū. Un̄ Stephanus vidit ieſuꝫ
ſtanteꝫ a dextris dei. Actuū. vij. c. Oēs
etiā ſenſus tam ſpūales ꝙ̄ corporales
erūt in ſua ꝑfectiōe. Uidebit nāqꝫ aīa
deū per clarā viſionē: odorabit deuꝫ ꝑ
transformationē: audiet deū ꝑ ſue vo-
lūtatis impletionē. Ex his ſenſibus in
aīa glorificata redundabit gloria in
ſenſibꝰ corpis glorioſi: ⁊ quāta magis
aīa erit glorificata a deo i ſenſibꝰ ſuis
tanto in corporeos ſenſus in maioreꝫ
gloriam redūdabit. ¶ Primo quidē vi
ſus erit tāte perfectionis: ꝙ ab extrin-
ſeco non poterit corrumpi vel impedi
ri. Nā ſine obſtaculo videbit cūcta cor
pora. Unde vndecim nobilitatibꝰ erit
decoratus. Primo quidē videbit intra
ſicut extra: ⁊ oīa corda ⁊ corpis armo-
niam: atqꝫ interioꝝ mēbrorū diſpoſi-
tionē: vt dicit cōmentator ſuper Iſido
rū de ange. hierar. Scd̄o videbit ocu
lus ſubtus ſicut ſupra. Tertio videbit
de longe ſicut ꝓpe. Quarto minima ſi
cut magna. nā videbit beatos in oriē-
te etiam ſi ipſe moueret in occidente.
Quinto ſuperiora oculos non leuan-
do. Sexto inferiora oculos non iclinā
do. Septimo videbit diuerſa obiecta ⁊
quaſi infinitos radios tanꝙ̄ vnū ⁊ q̄ſi
vnitos. Octauo videbit qd̄libꝫ obiectū
⁊ qd̄libꝫ ꝑdictoꝝ q̄ſi infinitoꝝ radioꝝ
ab altero ſeparatū. Nono videbit i no
cte ſicut i die. Decimo oculis clauſis ſi
cut aptis. Undecimo abſqꝫ labore aliq̄
⁊ iſatigabili oīa ſupradicta. vn̄ eſa. lx.
Tūc videbis ⁊ afflues ⁊ mirabit̄ ⁊ dila
tabit̄ cor tuū. ¶ Scd̄o auditꝰ ꝑficiet̄.
Nā nullū auditꝰ obſtaculū poterit ipe
dire eū vl' ꝑturbare. Qui i tribꝰ marie
perfectus erit. Primo nanqꝫ audiet
oēs in ſimul ſonos ⁊ voces. ⁊ oēs can-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tus totius celeſtis curie ſine reuerbera
tione aeris. Scđo diſcernet in his vnū
ab altero ita diſtincte: ꝙ nullus cant9
ſonus aut vox poterit ab altero īpedi-
ri. Tertio audiet ita delōge ſicut depro
pe. ¶ Tertio aūt guſtus pficiet qui eſt
quidā tactus. Nā guſtus ⁊ tact9 ī pſen-
tiuita ſimiles quodāmodo dici poſſunt
Nā guſtus particularis eſt tactus qui
eſt in oībus ſubiectis. ideſt ſenſuū par
tibus ſubiectiuis. Guſtus aūt non erit
in patria in aliquo actu: qui deſeruiat
nutritiue: ſed tantūmodo inquātuꝫ eſt
apprehēſiuus ſapoꝝ: redūdabit quedā
dulcedo anime in ſenſum guſtus: ⁊ ſm
quoſdā cauſabit in lingua ⁊ guſtu bea-
to quādā ſuauiſſimā humiditatē habē
tem illū saporē qui correſpōdeat perfe-
ctioni illius cui9 erit lingua. Rich. diſ.
xcix. ar. iiij. q. iij. ad. v. ar. tñ ſentit ꝙ ta
lis humiditas ī palato ⁊ guſtu: aut fiet
a deo per creationē: aut cauſabit in ea
ex vi beatitudinis anime. Exēplum de
ſctīs prīb9 q̄ tā parū comedebāt. Exem
plū de btō Fran. qui ieiunauit in lacu
peruſino. Exemplū de Maria magda-
lena. ¶ Quarto ſenſus odoratus perfi-
cietur in eſtimabili ſuauitate odoris: q̄
tñ odor nō cauſabitur ex euaporatione
ſeu reſolutione ab aliquo corpore odo-
rabili que tunc nō erit: quia repugnat
impaſſibilitati: ſed ſolū per multiplica
tionē odoris a corpore odorifero ad ip
ſum ſenſum: immutando ipſum nō im
mutatione materiali: ſed tñ immuta-
tione animali. Pro quo notanduꝫ ſm
Rich. vbi. ś. ad. vj. ar. ꝙ fumalis eua-
poratio nō eſt per ſe neceſſaria ad hoc
vt ſimilitudo odoris pertingat vſqꝫ ad
olfatū. Quod patꝫ: q2 refert phs. ij. de
anima quedā ſunt animalia que alōge
currunt ad alimētum per hoc quod ab
odore mouētur. Unde vultures ex odo
re percepto ad loca tam remota currūt
ad cadauera ꝙ non eſſet poſſibile ꝙ
euaporatio facta ab illis cadaueribus
pertingeret ad loca tam remota. Sꝫ ꝙ
cum multiplicatione odoris fiat euapo
ratio aliqua a corpore odorifero: hoc
prouenit ex hoc quia corpora odorife-
ra ſunt nimia humiditate aſperſa. Sꝫ
in corporibus glorioſis erit odor in ſua
vltima perfectione: nullo modo per ali
quam ſuperfluam humiditatem diſper
ſus. Et ideo ab eis multiplicabit odor
ad olfatum ſine aliqua euaporatione.
¶ Quinto tactus perficiet atqꝫ inexpli
cabili delectatione iocūdabitur. Quia
nēpe iocūdiſſima ſuauitate adherebit
deo: hinc eſt ꝙ corpori ſuo iūctus hanc
iocūdiſſimā adherētiam illi impartire-
tur. Sed quia anima glorioſa erit in to
to ſuo corpore glorioſa: hinc eſt ꝙ glo-
riam ſuā toti corpori communicabit p
experiētiam tanti altiſſimi ⁊ glorioſiſſi
mi ſenſus ꝙ in preſenti vita nō poteſt
bene ītelligi aut credi: niſi ab illis qui
per priuilegium ſingulare toto corpore
aliquam diuinam dulcedinem experi-
mentaliter experti ſunt. Talis aūt per-
fectio predictorū procedet: quia volun
tas ſubiecta deo corpi ⁊ ei9 ſenſib9 ad li
bitū imperabit. Corpus ꝟo cū ſenſibus
ſuis anime ſicut anima deo obediet.

¶ Qꝫ ingens erit leticia beatoꝝ ex eo ꝙ
habitabūt in celo empyreo. Cap. iij.

TErtio oſtēdimus ꝙ ſit copio
ſum gaudiū beatoꝝ ppter lo
ci habitationē q2 habitabūt
in celo: vbi tria dubia meri-
to declaremus.

Primū vtrū ſcriptura ſacra celi pro-
ductionē recte denunciet.

Scđm vtrū celū ſit vnū vel ples.

Tertiū vtrū celū ſit locus beatoꝝ.

¶ Ad primum dubium oritur ambigui
tas: ⁊ quidem nō parua. qm̄ Gen. j. ſcri
bitur: In principio creauit deus celum
⁊ terram: vbi aſſerit ſcriptura celū pri-
ma die creatum. deinde ſequitur: voca
uit deus firmamentum celum: qđ con-
firmat ſecunda die factum. Ad hoc re-
ſpōdet Thom. j. parte. q. lxviij. Primo
ſm Chryſoſt. qui aſſerit ꝙ moyſes ſum
marie dixit ꝙ deus fecit premittens.
In principio creauit de9 ⁊c. poſtea per

partes explicauit: ſicut ſi quis dicat: hic
artifex fecit hāc domū: ꝛ poſtea ſubdat:
primo fecit fundamenta: ſecundo erexit
parietes: tertio ſuppoſuit tectuꝫ. Et ſic
nō oportet nos aliud celū intelligere cū
dr Gen. i. In principio creauit deꝰ celū
ꝛ terrā. Et cum dr ꝙ ſcōa die factum eſt
firmamentum. Scōo pōt dici aliud eſſe
celum qd̄ legit̄ in principio creatū et qd̄
legitur ſecūda die factum: ꝛ hoc diuerſi-
mode. Nam ſm Aug. celū qd̄ legit̄ pri-
ma die factuꝫ eſt natura ſpiritualis in-
formis. Celū aūt qd̄ legitur ſecunda die
factū eſt celū corporeum. Scōm vō Be-
dam ꝛ Serabiū. Celū qd̄ legitur prima
die factū eſt celū empyreū. Firmamen-
tum vō qd̄ legit̄ ſcōa die factū eſt celuꝫ
ſidereū. Damaſcenus vō dicit ꝙ celum
prima die factū eſt quoddā celū ſpheri-
cum ſine ſtellis: de quo pħi loquūtur di
cētes ipſum eſſe nonā ſpherā ꝛ primum
mobile qd̄ mouetur motu diurno. Per
firmamentū vō factū ſecūda die intelli
gitur celū ſydereū. ¶ Scōm dubiuꝫ fuit
vtrum celum ſit vnum vel plures. Et ꝙ
ſit vnū ꝓbari poſſet: qꝛ dicitur celum in
ſingulari Gen. i. c. vbi. ſ. Sed hec obie-
ctio debilis eſt qm̄ ſcriptura ſepius ce-
los noīat in plurali. Unde Deut. xxxij.
Audite celi que loquor. ꝛ. ij. Regū. xxij.
Inclinauit celos ꝛ deſcendit. ꝛ Iob. xv.
Celi nō ſunt mundi in cōſpectu eius. et
pſ. ij. Qui habitat ī celis irridebit eos.
ꝛ pſ. xxxij. Uerbo dn̄i celi firmati ſunt.
ꝛ pſ. xlix. Annunciabūt celi iuſticiā eiꝰ.
ꝛ pſ. lxxxviij. Tui ſunt celi ꝛ tua ē terra.
ꝛ Sap. ix. Que in celis ſunt quis inue-
ſtigabit: ꝛ Eſaie. xlv. Rorate celi deſup.
ꝛ Ezech. i. Aperti ſunt celi et vidi viſio-
nes dei. Et ad Heb. i. Opera manuum
tuarū ſunt celi. ¶ Reſpōdet ergo Tho.
i. parte vbi. ſ. ꝙ circa hoc videtur eſſe
quedā diuerſitas inter Baſiliū et Chry-
ſoſto. Chryſoſtomus enim dicit non eſſe
niſi vnum celum. Et ꝙ pluraliter dicit̄
celi celorum: hoc eſt propter proprietatē
lingue hebree in qua conſuetum eſt vt
celum ſoluꝫ pluraliter ſignificetur. Si-
cut ſunt multa etiam nomina in latino
que ſingulari carent. Baſilius aūt ꝛ Da
maſcenus dicūt plures eſſe celos. Sed
hec diuerſitas magis eſt ī voce ꝙꝫ in re.
Nam Chryſo. vnū celū nominat totum
corpus qd̄ eſt ſupra terram et aquam.
Nam etiā aues que volāt in aere dicun
tur propter hoc volucres celi. Sed quia
in iſto corpore ſunt multe diſtinctiones
propter hoc Baſilius ponit plures ce-
los. Ad diſtinctionem ergo celoꝝ ſcien-
dum cōſiderandū eſt ꝙ celuꝫ tripliciter
dicitur in ſcripturis. Quādoqꝫ em̄ dici-
tur proprie ꝛ naturaliter: ꝛ ſic dicit̄ celū
corpus aliquod ſublime et luminoſum
actu vel potentia et incorruptibile per
naturam. Et ſm hoc ponūtur tres celi.
Primū totaliter lucidū qd̄ vocatur em-
pyreum. Scōm totaliter dyafanum qd̄
vocāt celum aqueū vel cryſtallinū. Ter-
tium partim dyafanū et partim lucidū
actu qd̄ vocāt celū ſydereuꝫ. Et diuidit̄
in octo ſpheras. ſ. ſpherā ſtellarū fixarū
et ſeptē ſpheras planetarū que poſſunt
dici octo celi. Scōo dicit̄ celū per parti-
cipationē alicuius proprietatis celeſtis
corporis: ſcꝫ ſublimitatis ꝛ luminoſita-
tis actu vel potentia. Et ſic totum iſtud
ſpaciū qd̄ eſt ab aquis vſqꝫ ad orbē lu-
ne. Damaſcenus ponit vnū celū nomi-
nans illud aereū: et ſic ſm euꝫ ſunt tres
celi: aereū: ſydereū: ꝛ aliud ſuperius: de
quo intelligit ꝙ apl's legit̄ raptus vſqꝫ
ad tertiū celū. Sed qꝛ iſtud ſpaciū con-
tinet duo elementa ignis et aeris: et in
vtroqꝫ eoꝝ vocat̄ inferior ꝛ ſuperior re-
gio: iō iſtud celū Rabanus diſtinxit in
quattuor: ſupremā regionē ignis nomi
nās celū igneū. Inferiorē vō regionem
celū olimpiū: ab altitudine cuiuſdā mō
tis qui vocatur olimpus. Supremā vō
regionē aeris vocauit celū ethereū: pro-
pter inflammationē. Inferiorem vō re-
gionem celum aereū. Et ſic cū iſti quat-
tuor celi tribus ſuperioribꝰ cōnumerā-
tur ſ. ūt in vniuerſo ſm Rabanū ſepteꝫ
celi corporei. Tertio dr celū metaphori-
ce: ꝛ ſic qn̄qꝫ ipſa ſancta trinitas dicitur

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

celū ꝓpter ei⁹ ſpūalem ſublimitatē ⁊ lucem. Qñq; etiā ſpiritualia bona in quibus eſt ſanctoꝝ remuneratio ꝓpter eorū eminētiā celi nominantur. Qñq; ꝟo tria genera ſupnaliū viſionū. ſ. corporalis: imaginarie ⁊ intellectualis: tres celi nominātur: de quib⁹ exponit Aug. ꝙ Paulus eſt raptus vſq; ad tertiū celuꝫ.

¶ Tertiū dubiū fuit vtrū celuꝫ ſit locus beatorū. Et ꝙ ſic ptꝫ ex teſtimonio ſcripturaꝝ. Inqt em̄ ſaluator noſter Mat. v. Beati pauperes ſpū: qm̄ ipſoꝝ eſt regnū celoꝝ. ⁊ ibidem. Merces veſtra copioſa eſt in celis. ⁊ xxij. c. Erūt ſicut angeli dei in celo. ⁊ Paul⁹ Act. xiiij. Oportet nos ꝑ multas tribulationes intrare in regnū celoꝝ. Et. j. Pet. j. Benedictus deus ⁊ pater dñi noſtri ieſu xp̄i qui ſm̄ miam ſuā magnam regenerauit nos in ſpem viuā per. reſurrectionē ieſu xp̄i ex mortuis in hereditatē incorruptibilē et incōtaminatā ⁊ immarceſſibilē ſeruatā in celis. Et etiā eccleſia cātat. Gaudēt in celis aīe ſanctoꝝ ꝗ xp̄i veſtigia ſunt ſecuti. Et iterū in officio vnius martyris. Iſte eſt qui cōtēpſit vitā mūdi ⁊ peruenit ad celeſtia regna. ⁊ Macrobius ſup ſomnuꝫ Scipionis. Sic habeto oībus ꝗ patriā ſeruauerint iuuerint auxerint certū eſſe in celo diffinitū locū vbi beati euo ſempiterno fruātur. ⁊ Lucretius: de quo refert Lactātius li. vij. Cedit idē retro de terra qđ fuit ante. In terrā: ſed qđ miſſum eſt ex etheris oris. Id rurſus celi fulgentia templa recepta. Conueniunt itaq; in hoc oēs viri ſapientes ꝙ beati habitabunt in celo. Theologi ꝟo explicant illud fore celum empyreuꝫ: qđ ſm̄ Thom̄. j. parte. q. lxvj. ar. iij. dicitur: empyreum. i. igneum non ab ardore: ſed a ſplendore et luminoſitate. Illud nāq; celum ſm̄ ſanctum Bona. in. ij. diſtin. ij. parte. ij. ar. j. q. j. eſt locus ſpiritualium ſubſtantiarum ⁊ locus corporum glorificatorum. Uerum philoſophi de hoc celo nihil ſunt locuti: tamen via naturali etiā poterimus hoc celū percipere. Scripture ꝟo ſacra illud exprimit cum ait: In principio creauit deus celū ⁊ terrā. Nicolaus de lyra exponit de empyreo. Et hoc probat per litteram ſequentem: quia firmamentum ⁊ celum aqueum facta ſunt ſecūda die. ⁊ Damaſcenus hoc exponit: In principio creauit deus celū et terram: ideſt ſine ſtellis ſpherice forme. Quod autem illud celum ſit ponendū vt dicit Bonauentura vbi. ſ. triplex ratio finis perſuadet.

Prima eſt perfectio vniuerſi.

Scđa eſt ꝓpter motū firmamēti.

Tertia eſt habitatio hoīs beati.

¶ Et qm̄ finis imponit neceſſitateꝫ his que ſunt ad finē propter perfectionem vniuerſi neceſſe eſt ipſum eſſe vniforme: qꝛ cū ſit celū luminoſum difforme: ſi nō eſſet vniforme nō eſſet vniuerſum completum. Propter motū firmamēti ponēdū eſt ipſum eſſe immobile: vt mot⁹ mobilis fiat circa immobile: ſcꝫ centrum: ⁊ intra cōtinēs immobile et locās: ſcꝫ empyreū. Nā Ariſt. dicit in. ij. de celo ⁊ mūdo. c. iiij. In quolibet gñe mobile ſupponit immobile: qꝛ oīe flexibile ad aliqđ fixū terminat̄. Sed corpus celi ſyderei eſt mobile: ergo ſupra illud de neceſſitate eſt ponere vltimum corpus qđ ſit immobile: hoc quidē eſt empyreū. Item. x. Metaphy. c. ij. ⁊ libro. ij. celi ⁊ mūdi. v. c. et in arithmetica in multis locis. In quolibet genere in quo eſt ponere infinitum ⁊ mediuꝫ: eſt ponere ſupremum: Sed gradus in corporibus attēdit̄ ſm̄ gradus perſpicui ⁊ lucis. Sed inuenit̄ corpus opacū ſimpliciter: vt terra et ſm̄ totū opacuꝫ. Ergo ſi cōplemētum eſt in corporibus: dꝫ eſſe corpus ſimplr̄ et ſm̄ totū luminoſuꝫ. Propter etiā habitationem hoīs beati ponēdū eſt ipſum luminoſitatis perfecte vt habitatio cōgruat ſuo habitatori. Nā cū aliqs locus tenebroſus debeatur dānatis per oppoſituꝫ lucidus debetur beatis. Procedet auteꝫ leticia beatis propter tria.

Primo ꝓpter loci luminoſitatē.

Scđo ꝓpter loci puritatē.

Tertio ꝓpter loci magnitudinē.

¶ Primo beatis ꝓcedet leticia propter
loci luminoſitatem: qꝛ dicit Scotus in
iiij.diſt.xlix. Illud celū erit lumine ple-
niſſimum: ⁊ om̄i iocūditate gratioſum.
Ideo clamat Tobias.xiij. Beatus ero ſi
fuerint reliquie ſeminis mei ad vidēdā
claritatē hieruſalē. Certe ſi eſſet poſſibi
le vnā animaꝫ videre gaudia illius vite
certiſſime deſpiceret infinita gaudia hu
ius mūdi. Vn̄ Aug. lib.iiij. de libe.arbi.
inq̄t: Tāta eſt autē pulchritudo iuſticie
tanta eſt iocūditas lucis eterne: hoc eſt
incōmutabilis veritatis atqꝫ ſapiētie:
vt etiā ſi in ea nō liceret amplꝰ manere
q̄ vnius diei mora: ꝓpter hoc ſoluꝫ in-
numerabiles anni huius vite pleni deli
tijs ⁊ affluētia tēporalium bonoꝝ recte
meritoqꝫ cōtemnerētur: nō enim prauo
aut falſo affectu dictū eſt pſ.lxxxiij. Qꝛ
melior dies vna in atrijs tuis ſuper mi-
lia. O igitur ceci mundani q̄ paradiſum
facitis de hoc mundo: qui eſt paradiſus
aſinorū. Surſum corda. Hinc eſt ꝙ Au
gu. in lib. ſoliloquiorū illā patriā cōſide
rans magna cum dulcedine dicebat: O
regnū eternū: regnū omniū ſeculoꝝ: vbi
lumē indeficiēs ⁊ pax dei que exuperat
om̄em ſenſum in qua ſanctoꝝ aīe requie-
ſcūt ⁊ leticia ſempiterna ſuꝑ capita eoꝝ
gaudiū ⁊ exultationem obtinebūt ⁊ fu-
giet dolor et gemitꝰ. O ꝙ glorioſum eſt
regnū in quo tecū dn̄e regnāt oēs ſan-
cti amicti lumine ſicut veſtimēto: habē
tes in capite ſuo coronaꝫ de lapide pre-
cioſo. O regnū beatitudinis eterne: vbi
tu dn̄e ſpes ſanctoꝝ ⁊ corona glorie fa-
cie ad facieꝫ videris a ſanctis letificans
eos vndiqꝫ in pace tua q̄ exuperat om-
nem ſenſum. Vbi gaudiū infinitū: leti-
cia ſine triſticia: ſalus ſine dolore: vita
ſine labore: lux ſine tenebris: vita ſine
morte: omne bonū ſine omni malo. Ibi
iuuētus nunq̄ ſeneſcit: ibi vita termi-
num neſcit: ibi decor nūq̄ palleſcit: ibi
ſanitas nunq̄ marceſcit: ibi gaudium
nunq̄ decreſcit: ibi dolor nunq̄ ſenti-
tur: ibi gemitus nunq̄ auditur: ibi tri-
ſte nihil videt: ibi leticia ſemꝑ habetur:
ibi malū nullū timet: qm̄ ſummū bonū
poſſidetur qd̄ eſt ſemper videre faciem
dn̄i virtutum. hec ille. Non oportet ibi
querere oleū ꝓ lucerna vt luceat in ea.
Nam claritas dei illuminabit illā et lu-
cerna eius eſt agnus et ambulabunt in
lumine eius. ¶ Secūdo proceder beatis
leticia ꝓpter loci puritatē. Nō erūt ibi
caligines nō lutū: nō fetores: non calo-
res: nō frigora: nō malicia: non pauper-
tas: non tormenta ⁊ odia: ſed tota puri
tas ſanctitas: leticia. Apoca.xxj. Nō in-
trabit in eā aliq̄d coinquinatū ⁊ abomi
nationē faciens ⁊ mendacium. Et Aug.
de vanitate mūdi. Non erūt ibi fames
neqꝫ ſitis: non frigus: non eſtus: nulla
tentatio: aut peccandi voluntas. ¶ Ter
tio procedet beatis leticia propter loci
magnitudinem. Si quis velit compre-
hēdere magnitudinem illius patrie ſu-
perne: incipiat ab his inferioribus nu-
merare: quia Roma.j. ſcribitur: Inuiſi-
bilia dei a creatura mundi ⁊c. Conſide-
ra ergo primo terrā: aquā: aerem: ignis:
ſpheram: ⁊ lunam: mercuriū: ſolem: ve-
nerem: martem: iouem: ſaturnuꝫ: ſtella-
tum celum: et cryſtalinum: et celum em-
pyreum. Iſtorum nāqꝫ quolibet alterū
in decuplo ſuperat in magnitudine et
pulchritudine. Baruch. iij. O iſrael q̄
magna eſt domus dei et ingens locus
poſſeſſionis eius. Auguſti. de vanita-
te mūdi dicit: Nil hoc loco magnificen-
tius: nil glorioſius: nil purius: nil verꝰ:
nil iſta bonitate ſincerius: nil abūdātiꝰ
copioſius. Exemplum de templo Salo-
monis et regine auſtri. iij. Regum.x.c.
Iſtud aūt regnū eſt regnū omniū ſecu-
lorum ⁊ abſqꝫ fine. Qualiter ꝟo accedit
ad leticiaꝫ ſanctoꝝ eſſe in illo celo: ſatis
cōſtare poteſt ex his que dicūtur in ſer-
mone de anime rationalis admirandis
prerogatiuis. Igitur dicere poſſumus
cū ꝓpheta pſ.lxxxiij. Beati qui habitāt
in domo tua dn̄e in ſecula ſeculorū lau-
dabunt te. Ibi erit ex omni parte quies
et delectatio: et ſancti oēs eterna pace
fruētur. Et Augu, libro ſoliloquiorum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

inquit:O patria noſtra patria ſecura:te alonge videmus ab hoc mari te ſalutamus: ab hac valle ad te ſuſpiramus et nitimur cum lachrymis ſi quando ad te perueniamus. Augebit quoqȝ gaudiuȝ beatorum iocunda ſocietas:quod patet ex tribus.

Primo ex ſocietatis multitudine.
Scđo ex ſocietatis nobilitate.
Tertio ex ſocietatis amicabilitate.

¶ Primū gaudiū erit ex ſocietatis multitudine:q: tanta erit ibi multitudo regū ⁊ reginarū:ſanctorū ⁊ ſanctarū ⁊ angeloꝝ ꝙ nō ſine magno tripudio videri poterūt. Apoca. vij. Vidi turbam magnam:quam dinumerare nemo poterat ⁊c. ¶ Secundū gaudium erit ex ſocietatis nobilitate. O ꝙ̄mirabile erit videre tot mirificos ſanctos et ſanctas: videre chriſtum ⁊c. Ideo Hieronymus ad Euſtochium. Quotiens te vana ſeculi delectat ambitio:quotiēs ibi vides aliquid glorioſum:ad paradiſum mēte trāſgredere et eſſe incipe quod futura es. Egredere pauliſper de carcere corporis tui:⁊ preſentis laboris mercedeȝ ante oculos depinge:quam oculus nō vidit: nec auris audiuit nec in cor hominis aſcēdit. ¶ Tertium gaudium erit ex ſocietatis amicabilitate. Nunquid in patria illa vnum eſt et equale omnium meritum? Certe nō. Nam Johan. xiiij. dicitur: In domo patris mei māſiones multe ſunt. Glo. ideſt diuerſa premia meritoꝝ. Et. j. Coꝝ. xv. Stella differt a ſtella in claritate. Hoc tamen intelligendum eſt ſm Richar. in. iiij. diſt. xlix. ar. ij. q. viij. cum diſcretione. In beatitudine nāqȝ eſt cōſiderare beatitudinis obiectum ſcȝ bonum increatum: qđ et idem exiſtens ab oībus participatur:⁊ etiā ipſam diſpoſitionem beatorum per quam iſtud bonum clare videndo ⁊ perfecte intelligēdo ipſum participant. Ex parte quideȝ eiuſdem obiecti participati vnus nō eſt alio beatior: quia idem eſt obiectum qđ omnes participant ſed ex parte diſpoſitionis beatorum vnus eſt beatior alio: quia propter merita capacior eſt. O miranda ſuauitas. Dicit quippe Scotus in. iiij. diſt. vlti. q. v. ꝙ tāta eſt charitas inter ipſos ꝙ vnus participat de bonis omnium. Et ꝙ̄uis naturali amore quilibet plus ſe diligat ꝙ̄ aliuȝ ⁊ plus deū actu elicito:tamen tanta erit delectatio ſocietatis: ꝙ quilibet non minus vellet pro alio bona ꝙ̄ pro ſe. Si enim in hoc mundo multi poſuerunt corpus in morte ꝓ amico:certe multo maior charitas erit ibi. Unde Anſelmus ait:Perfecta charitate innumerabilium angelorum ⁊ hominū ibi nullus minus diliget alium ꝙ̄ ſeipſum nec aliter audebit quiſqȝ pro ſingulis ꝙ̄ pro ſeipſo. Unde in paradiſo ſunt tres qualitates ſctōꝝ ſcilȝ maiorum minorum et equalium. Qui ſunt in equali gloria reduplicant eorum gloriam ab omni parte: quia cognoſcunt ſe amari a quolibet equali mēſura. Maiores ṽo reduplicant eorum gloriam ab omni parte:quia cognoſcūt ſe amari tantum quātum amant: ſcilȝ quia gaudent de eorum gloria pro quolibet ſicut de ſua propria. Minores ṽo reduplicant eorum gloriam per eorum amorem: et magis cognoſcunt illos ſe glorioſiores: et iſti minores vident aliquem ſex gradibꝰ ſe glorioſiorē:aliqueȝ centum et huiuſmodi infiniti:⁊ ꝓ quolibet reduplicant quot vicibus cognoſcunt illos glorioſiores ſe. Ex quo accidentaliter gloria in ſanctis multiplicabitur. Accedet quoqȝ ad beatitudinem ſanctorum certiſſima liberatio ab omni pena triſtāte:que erit triplex:ſcȝ

Primo a peccato.
Secundo a mundo.
Tertio ab inferno.

¶ Primo a peccato erūt ita liberi:ꝙ amplius peccare nō poterūt. O quātus eſt ſeruis dei timor in hac vita. et dicit Auguſtinus de ciuita. dei in lib. xxij. c. xxij. ne in peccatū ruāt:ibi aūt timere nō expedit. ¶ Scđo a mūdo ⁊ ſuis malis. Non erit enī caro aduerſus ſpiritū: nō diabolus tētans:non pericula aliqua. Jō Apoca.

vij.d.: Non esurient neq; sitiẽt ampliꝰ ⁊c. Ideo Bern̄. dicit: O felix anima que fetulente carnis supata miseria in huius sapiẽtie lumine requiescit: Jō Pau. Rom̄. vij. dicebat: Infelix ego hō quis me liberabit de corpore mortis huius? ⁊ Aug. li. soliloquiorꝫ dicit: Felices qui de naufragio vite p̄sentis ad tāta gaudia iā peruenire meruerunt. Infelices nos ⁊ miseri q̄ ꝑ huius maris fluctꝰ magnas ⁊ ꝓcellosas voragines trahimus nauē ignorātes an ad portū salutꝫ peruenire valeamꝰ. Infelices inquā quorꝫ est vita in exilio: vita ī periculo finis in dubio: nesciētes finē nostrū: q: oīa ī futurū reseruant̄ incerta: ⁊ adhuc in pelagi fluctibꝰ versamur suspirantes ad portū. hec ille. ¶ Tertio ab inferno videbūt se liberatos ⁊ a tāta miseria: vbi sempiternꝰ est horror ⁊ dānati crucianतur. Et q̄bus oībꝰ colligit̄ ꝙ cātabūt ⁊ glorificabūt deū. Sꝫ quō in celo possit cātari: multis nō est clarū cū dicat Damascenꝰ de angelis. Cōsilia sermone sine voce plato. Et Esa. ꝫdicere vī. vj. c. Clamabāt alter ad alterū sctūs sanctꝰ sctūs. Ad hoc dicit Bon̄. in. ij. dist. ij. ꝙ in paradiso erit laus mētalis ⁊ vocalis. Ptꝫ hoc q: multi scti ab angelis cū laudibꝰ vocalibꝰ sunt delati. Sꝫ tn̄ tutius est dicere ꝙ erit angelis mētalis; in hominibꝰ vo vtraq;: vt totꝰ hō ferat̄ ī laudē diuinā. Et si querat̄ quō pōt hoc eē: dicat̄ ꝙ illa formatio vocis nō fiet ꝑ spirationē ⁊ respirationē: sꝫ ꝑ aerē q̄ quasi naturalr̄ erit beatis cōplātatꝰ sicut ptꝫ in quibusdā aīalibus vt in apibꝰ. Vel certe ita deseruiet empyreuꝫ glificatis sicut aer corporibꝰ nō glorificatis. Si cōsideremꝰ ergo fratres charissimi. di. Greg. in homel. que ⁊ quāta sunt q̄ nobis ꝓmittuntur in celis ⁊c. vsq; ibi muнere letari. Ad q̄ nos ꝑducat ille q̄ viuit ⁊ regnat in secula seculorū. Amen.

¶ Explicitus est tractatus de beatitudine sanctorꝫ.

¶ Tabula in sequentē tractatum.

De cōceptione intemerate marie virginis. Sermo. j.
De sancta nobili et digna natiuitate virginis gloriose. Sermo. ij.
De annunciatione gloriosissime virginis marie. Sermo. iij.
In festo visitationis beate marie de priuilegijs maternitatis eiusdē: ꝓpter que ipa prestātissima ⁊ singularis merito nuncupatur. Sermo. iiij.
In festo purificationis beate marie de tribus virtutibus eiusdem contemplandis. Sermo. v.
De assumptione ⁊ exaltatione virginis sacratissime ī qua maxima relucet diuina potētia. Sermo. vj.
De sancto ioseph. Sermo. vij.
De bona spe. Sermo. viij.
De virginitate. Sermo. ix.
De patiētia que est omnibus necessaria. Sermo. x.
De predestinatorum numero ⁊ damnatorum. Sermo. xj.
De iudicio pestilētie. Sermo. xij.
De morte. Sermo. xiij.
De catenis. Sermo. xiiij.

¶ Sequitur tractatus vltimus huius operis de p̄cipuis festis beate marie virginis. In quo etiā nōnulli sermones cōmunes multū vtiles habentur. Et sunt presentis tractatus oēs sermones. xiiij.

¶ De conceptione intemerate Marie virginis: de qua varie sunt opiniones doctorum: licꝫ festū ab ecclesia celebretur. Sermo. j.

Mundum erāt abyssi ⁊ ego iam cōcepta erā. Sapiētis verba sunt ista originaliter Prouer. viij. ⁊ in epl'a hodierne festiuitatis. Ob singularē ⁊ precipuā reuerentiā: quā totus mūdus ad virginē gloriosissimā gerit festū cōceptionis eius annuatim ꝑ terrarū orbē solēniter celebratur. Si eñ tot innumera amplissimaq; bn̄ficia meritis ⁊ intercessiōe illiꝰ